

קורסי בחירה משפטיים

תלמיד לתואר "בוגר" חייב ללמוד במהלך התואר, קורסי בחירה בהיקף של 14 נ"ז. תלמידי שנה ד' בשנת הלימודים תש"ע ידרשו ללמוד קורסי בחירה בהיקף של 18 נ"ז.

- א. לימודי הבחירה נועדו לאפשר לתלמיד לגוון את תוכנית לימודיו וללמוד נושאים המעניינים אותו במיוחד. לימודי הבחירה (קורסים וסמינריונים) מוגדרים כקורסים "מוגבלי משתתפים".
- ב. דין קורסי הבחירה לעניין חובת הנוכחות, ההשתתפות, ההכנה, ההישגים, ולכל עניין אחר כדין שאר הקורסים הנלמדים במרכז האקדמי.
- ג. לימודי הבחירה נלמדים החל משנת הלימודים השניה.
- ד. תלמיד השנה הראשונה הפטור מלימוד קורס כלשהו, רשאי, באישור הדיקן, להשלים את מכסת שעותיו על ידי לימוד קורס בחירה (על בסיס מקום פנוי).
- ה. תנאי קדם: תנאי מוקדם להשתתפות בלימודי הבחירה - השלמת תנאי הקדם.
- ו. לימוד קורס ועמידה בבחינה בו מזכים את התלמיד במספר נקודות הזכות המצוין לידו.
- ז. היקף לימודי הבחירה - כתנאי לקבלת התואר "בוגר במשפטים", חייב התלמיד במשך שנות לימודיו ללמוד קורסי בחירה משפטיים וקורסים כלליים כפי שיפורסם מידי שנה.
- ח. ההרשמה לשעורי בחירה תיערך במועד שיקבע על ידי המזכירות ועפ"י הוראות שישלחו לתלמידים במכתב מקדים לתקופת ההרשמה.
- ט. תנאי לפתיחת קורס בחירה - הרשמת מספר מינימלי של תלמידים, שייקבע על ידי המוסד.
- י. אופן החלוקה לקורסי הבחירה יהיה מבוסס על רישום לקורסים באתר האינטרנט בהתאם להעדפות התלמידים.
- יא. לא ילמד תלמיד אותו קורס בחירה יותר מפעם אחת.
- יב. תשומת ליבם של התלמידים מופנית לכך שמדיניות המרכז האקדמי היא לגוון את שעורי הבחירה, ומשום כך חלק משעורי הבחירה הניתנים השנה לא יינתנו בשנה הבאה.
- יג. עד סוף השבוע השני של כל סמסטר ניתן יהיה לשנות את לימודי הבחירה על בסיס מקום פנוי באמצעות רישום לקורסים באתר האינטרנט בלבד.
- יד. לא ילמד תלמיד בשיעורים המתקיימים בשעות חופפות.
- טו. תלמיד לא יוכל ללמוד יותר מ- 10 נקודות בקורסים מעשיים.

התקנון כולו כפוף לתיקונים ולשינויים שיוכנסו בו בכל עת על פי החלטת המוסדות המוסמכים של המרכז האקדמי.

קורסי בחירה משפטיים

מס'	שם הקורס	מרצה	קוד	נ"ז	סמ'	יום	שעה
שנתי							
1.	כתב העת "עלי משפט"	השופט רחמים כהן	5151	4	ש		מותנה בראיון קבלה
2.	כתב העת Law and Ethics of Human Rights.*	ד"ר משה כהן-אליה	5356	4	ש		מותנה בראיון קבלה
3.	פורטל זכויות אדם	ד"ר גילה שטופלר	5387	4	ש	ד'	סמסטר א' 19:30-18:00 סמסטר ב' 17:30-16:00 מותנה בראיון קבלה
4.	משפטים מודרכים*	ד"ר שחר ולר	5237	6	ש	ד'	17:00 מותנה בראיון קבלה
5.	קליניקה לשינוי סביבתי-חברתי*	עו"ד ערן צין	5440	6	ש	א'	19:30-18:00 מותנה בראיון קבלה ובהשתתפות בקורס "משפט ומדיניות סביבתית" בסמסטר א' מיועד לשנה ג'
6.	קליניקה לעריכת דין קהילתית*	עו"ד ברק לייזר ועו"ד שירלי אלף	5196	6	ש	א'	19:30-18:00 מותנית בראיון קבלה ובהשתתפות בקורס "עריכת דין קהילתית חברתית" מיועד לשנה ג'
7.	קליניקה לטיפול ומניעת אלימות במשפחה*	השופטת רבקה מקייס ועו"ד אריה זגג	5126	6	ש	א'	19:30-18:00 מותנית בראיון קבלה מיועד לשנה ג'
8.	קליניקה לשוויון ולזכויות אדם*	עו"ד דבי שדה	5435	6	ש	א'	19:30-18:00 מותנית בראיון קבלה ובהשתתפות בקורס "הזכות לשוויון והאיסור על אפליה" בסמסטר א' ובמפגשים שבועיים מיועד לשנה ג'
9.	קליניקה לזכויות בחינוך*	עו"ד סאני כלב	5084	6	ש	א'	19:30-18:00 מותנית בראיון קבלה ובהשתתפות בקורס "הזכות לחינוך" מיועד לשנה ג'

* הקורסים המסומנים בכוכבית הינם קורסים מעשיים, לא ניתן ללמוד יותר מ- 10 נ"ז קורסים מעשיים במהלך התואר.

שנה	יום	סמ'	נ"ז	קוד	מרצה	שם הקורס	מס'
19:30-18:00 מותנית בראיון קבלה ובהשתתפות בקורס "אחריות חברתית של תאגידים" מיועד לשנה ג'	א'	ש	6	5406	עו"ד עופר סיטבון	קליניקה בנושא אחריות חברתית של תאגידים*	.10
20:30-19:00 סדנה שנתית- לתלמידי שנה ג' ומעלה-מותנית בראיון קבלה	ד'	ש	6	5382	עו"ד משה הכהן	סדנה בעריכת דין, סגוריה וזכויות במשפט הפלילי*	.11
21:30-18:00 מותנית בראיון קבלה ובהשתתפות בקורס "דיני מעצר" מיועד לשנה ג'	א'	ב'	4/6	5407	עו"ד רחלה אראל	סדנה בנושא זכויות עצורים*	.12
סמסטר א'							
15:30-14:00	א'	א'	2	5441	ד"ר שילה ליפשיץ	עקרונות במימון ובנקאות למשפטנים	.13
15:30-14:00	א'	א'	2	5442	ד"ר רונית דוניץ-קידר	מוסר ומסחר - אחריות חברתית של תאגידים	.14
15:30-14:00	א'	א'	2	5410	עו"ד יובל אלבשן	משפט ועוני - נגישות לצדק בישראל	.16
15:30-14:00	א'	א'	2	5444	ד"ר רוטל סלע- שויביץ	סטייה, פשיעה ותקשורת	.17
17:30-16:00 מיועד לשנה ד' בלבד	א'	א'	2	5415	עו"ד מוטי גלוסקה	עסקאות נדל"ן	.18
17:30-16:00 מיועד לשנה ג' ומעלה	א'	א'	2	5352	עו"ד יובל ליבדרו	נזק ראייתי במשפט הפלילי	.19
17:30-16:00	א'	א'	2	5414	עו"ד יובל אלבשן	עריכת דין קהילתית חברתית	.20
17:30-16:00	א'	א'	2	5438	ד"ר טלי קריצמן- אמיר	הזכות לשוויון והאיסור על אפליה	.21
17:30-16:00	א'	א'	2	5290	ד"ר יוסי דהאן	הזכות לחינוך	.22
19:30-18:00	א'	א'	2	5422	ד"ר אורי בן אוליאל	הגנת הצרכן	.23
19:30-18:00	א'	א'	2	5297	ד"ר חגית לרנאו	דיני מעצר	.24
19:30-18:00	א'	א'	2	5454	ד"ר אבישלום וסטרייך	דיני מזונות במשפט הישראלי	* חדש
21:30-20:00	א'	א'	2	5411	ד"ר בועז שנור	משפט ומדיניות סביבתית	.25
21:30-20:00	א'	א'	2	5097	ד"ר גיא שגיא	דיני הגבלים עסקיים	.26
21:30-20:00	א'	א'	2	5409	עו"ד דורון אפיק	רכישות ומיזוגים	.27
21:30-20:00	א'	א'	2	5369	ד"ר חאלד גנאים	השוואת סוגיות בדיון פלילי למשפט הקונטיננטלי	.28
16:30-15:00	ב'	א'	2	5270	ד"ר עודדה שטיינברג	תיאוריות בקרימינולוגיה – הגורמים לפשיעה	.29

מס'	שם הקורס	מרצה	קוד	נ"ז	סמ'	יום	שעה
30.	תקשורת המונים- היבטים חברתיים, תרבותיים, ערכיים ואתיים	ד"ר יואב המר	5372	2	א'	ב'	18:30-17:00
31.	ראיות מדעיות	השופט ד"ר אחיקם סטולר	5021	2	א'	ב'	20:30-19:00 מיועד לשנה ג' ומעלה
32.	הפשע המקוון	ד"ר אסף הרדוף	5445	2	א'	ב'	20:30-19:00
33.	דיני ניירות ערך	ד"ר הראל ארנון	5096	2	א'	ב'	20:30-19:00
35.	משפט השלטון המקומי : עקרונות, מבנה וסמכויות	ד"ר נחמיה אבנרי	5434	2	א'	ג'	10:30-09:00
36.	נשים ופשעה	פרופ' שרה בן-דוד	5447	2	א'	ג'	10:45-09:15
37.	עסקאות מסחריות בינלאומיות	ד"ר אורי בן אוליאל	5426	2	א'	ג'	13:30-12:00
38.	טרור, משפט ובטחון לאומי	עו"ד אריה רוטר	5421	2	א'	ג'	13:30-12:00
39.	אומנות החקירה הנגדית	עו"ד אריאל מנור	5448	2	א'	ג'	18:30-17:00 מיועד לשנה ג' ומעלה
40.	דיני תכנון ובנייה	עו"ד רבקה דותן-ילין	5393	2	א'	ג'	18:30-17:00
41.	עבירות נגזרות – ניסיון ושותפות	ד"ר שחר אלדר	5340	2	א'	ג'	18:30-17:00
42.	דיני תעבורה – תיאוריה, הלכה ומעשה	השופט אביטל חן	5158	2	א'	ג'	18:30-17:00 מיועד לשנה ג' ומעלה
43.	דיני הוצאה לפועל ודיני פשיטת רגל	ד"ר פבלו לרנר	5362	4	א'	ג'	20:30-17:00
44.	גופים ממשלתיים הפועלים בסביבה עסקית	עו"ד רבקה דותן-ילין	5439	2	א'	ג'	20:30-19:00
45.	מבוא לקניין רוחני	עו"ד עמיר פרידמן	5375	2	א'	ג'	20:30-19:00
46.	דיני הפרטה	עו"ד אפי מיכאלי	5449	2	א'	ג'	20:30-19:00
47.	איסור הלבנת הון	עו"ד מוטי לוי	5450	2	א'	ד'	13:30-12:00
48.	אישיות הנאשם ועבריינים פסיכופטיים	ד"ר מיה מי-טל	5451	2	א'	ד'	13:30-12:00
49.	סוגיות בדיני ירושה	גב' שלי קרייצר-לוי	5452	2	א'	ד'	13:30-12:00
50.	דיני בנקאות	ד"ר אלי וולף	5046	2	א'	ד'	15:30-14:00
51.	זכויות אדם ושינוי חברתי	ד"ר גילה שטופלר	5310	2	א'	ד'	17:30-16:00
52.	תובענות ייצוגיות	ד"ר שחר ולר	5431	2	א'	ד'	19:30-18:00
54.	שיקולי שופטים שפיטה ופוליטיקה	ד"ר עידו פורת	5455	2	א'	ה'	15:30-14:00
55.	המשפט הרפואי	עו"ד עדי ניב-יגודה	5456	2	א'	ה'	15:30-14:00
56.	דיני תקשורת	ד"ר יואב המר	5404	2	א'	ה'	19:30-18:00
57.	פירוק ושיקום חברות	ד"ר יעד רותם	5423	2	א'	ה'	19:30-18:00
58.	עבירות מין במשפחה	ד"ר לימור עציוני	5307	2	א'	ו'	13:30-12:00
60.	דיני צבא	עו"ד אסף פורת	5062	2	א'	ו'	13:30-12:00

סמסטר ב'							
שעה	יום	סמ'	נ"ז	קוד	מרצה	שם הקורס	מס'
15:30-14:00	א'	ב'	2	5428	ד"ר קארין קלוו-גולר	זכויות הנאשם במשפט הבינלאומי הפלילי	.61
15:30-14:00	א'	ב'	2	5458	השופטת דליה מארק	אמצעי שלום ובטוחות: ביצוע ואכיפה	.62
19:30-18:00	א'	ב'	2	5353	ד"ר חגית לרנאו	קרימינולוגיה: תיאוריה, מדיניות וביקורת	.63
19:30-18:00	א'	ב'	2	5420	ד"ר רונית דוניץ-קידר	פרשנות במשפט	.64
18:30-17:00	ב'	ב'	2	5378	ד"ר יואב המר	מוסר וערכים במשפט	.65
18:30-17:00	ב'	ב'	2	5425	עו"ד אריאל מנור	דיני בורות	.66
18:30-17:00	ב'	ב'	2	5236	ד"ר בועז סנג'רו	הענישה הפלילית	.67
20:30-19:00	ב'	ב'	2	5453	ד"ר תמר ברנדס-הוסטובסקי	זכויות לשון מיעוטים ותרבות	.68
20:30-19:00	ב'	ב'	2	5432	ד"ר אלקנה לייסט	סוגיות בתחום המחשבה הפלילית	.69
20:30-19:00	ב'	ב'	2	5459	ד"ר ראיף זריק	זכויות קיבוציות, זכויות מיעוטים ורב תרבותיות	.70
10:30-09:00	ג'	ב'	2	5460	ד"ר אבישלוס וסטרייך	דת משפט ומוסר	.71
10:30-09:00	ג'	ב'	2	5138	עו"ד אלעד פלד	דיני לשון הרע	.72
10:30-09:00 מיועד לשנה ג' ומעלה	ג'	ב'	2	5461	גב' עינת אלבין	זכויות עובדים כזכויות אדם	.73
19:30-18:00	ג'	ב'	2	5466	עו"ד נעמי אלימלך שמרה	הזכות להליך הוגן	.74
15:30-14:00	ד'	ב'	2	5326	ד"ר גילה שטופלר	זכויות נשים, פמיניזם ומשפט	.75
10:45-09:15	ה'	ב'	2	5408	ד"ר רימונה פלס	חשבונאות למשפטנים	.76
10:45-09:15 מיועד לשנה ג' ומעלה	ה'	ב'	2	5462	ד"ר דורון מנשה	כללי פסילה של ראיות	.77
15:30-14:00	ה'	ב'	2	5463	ד"ר אבישלוס וסטרייך	תיאוריה של דיני הנזיקין במשפט הישראלי ובמשפט העברי	.78
15:30-14:00	ה'	ב'	2	5346	ד"ר יאיר רונן	זכויות הילד	.79
17:30-16:00	ה'	ב'	2	5091	ד"ר יובל מרין	מיניות, מגדר ומשפט	.80
17:30-16:00	ה'	ב'	2	5464	עו"ד יונתן ברמן	מדיניות הגירה בישראל	.81
19:30-18:00	ה'	ב'	2	5465	ד"ר אבי נוב	התחמקות, השתמטות ממס והכלכלה השחורה	.82

הערה: לוח בחינות לשנת תש"ע מפורסם בסוף השנתון, צפיפות מבחנים אינה מהווה עילה למועד מיוחד.

אומנות החקירה הנגדית עו"ד אריאל מנור

במהלך הקורס נלמד כיצד מכינים את העדים לחקירה נגדית בידי הצד האחר, וכיצד מתכוננים לחקירה נגדית של עדי הצד האחר. נעמוד על ההבדל בין חקירת עדים "רגילים" לחקירת עדים מומחים, ונתרגל שימוש

בטכניקות שונות של חקירה נגדית, (התשה, פיתוי, מלכודת ועוד). נכיר את "אויביו" של החוקר נגדית, מפנים ומחוץ, ונעמוד על הדרכים להתמודד עמם. עוד נלמד על האפשרות להתנגד לשאלות שנשאלות בחקירה ועל טעמי ההתנגדות. בשעורים האחרונים של הקורס נתרגל חקירות נגדיות של ממש – הלכה למעשה.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.

ציון מיטיב עד 7 נקודות על השתתפות מושכלת.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הערה: הקורס פתוח לתלמידים משנה ג' ואילך שלמדו, או לומדים במקביל, דיני ראיות.

איסור הלבנת הון

עו"ד מוטי לוי

חוק איסור הלבנת הון תש"ס – 2000 (להלן: "**החוק**") מהווה שינוי תפיסתי ומחשבתי במשפט הפלילי. החוק מדגיש את האחריות הפלילית הנובעת מעשיית שימוש מרווחי העבירה ואחריותם הפלילית של המסייעים למבצעי העבירה.

החוק נועד למנוע שימוש במערכת הפיננסית הלגיטימית לצורך הבלעת רכוש שמקורו בפעילות עבריינית בתוך רכוש הנושא אופי חוקי ותמים ובאופן שלא ניתן יהיה עוד להתחקות ולשחזר את מקורותיו העבריינים של רכוש זה.

מטרת הקורס:

במהלך הקורס יחשפו הסטודנטים לסוגיות משפטיות הקשורות בחוק לאיסור הלבנת הון הן במישור התיאורטי והן על פי פסיקת בתי המשפט, תוך בחינת משמעות החוק, השלכותיו והמאבק של רשויות האכיפה במפרי החוק.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

עד 5 נקודות ציון מיטיב על פי שיקול דעת של המרצה אשר יינתן לסטודנטים שיתרמו באופן פעיל לדיונים במהלך ההרצאות.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

אישיות הנאשם ועבריינים פסיכופטיים

ד"ר מיה מי-טל

הקורס יסקור את מושג האחריות הפלילית והקשרה לאישיותו של הנאשם, וידון בסתירה, בהגנות ובטיעונים בעד ונגד עיסוק באישיותו של הנאשם ובהשלכות על שאלת האחריות הפלילית. כמו כן, נדון בהפרעת האישיות היא הפסיכופתיה ובהקשרה לשאלות של אחריות בדיני עונשין. בדיונו בפסיכופתיה, נדון בתפקיד הרגשות, בין שישנו, בין שאיננו או רצוי שיהיה בתיאוריה ובפרקטיקה של המשפט הפלילי.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

אמצעי תשלום ובטוחות: ביצוע ואכיפה

השופטת דליה מארק

תכלית הקורס: להעניק כלים לניתוח בעיות יישומיות, תוך היכרות עם הסביבה היזמית-העסקית והבנקאית המקומית והבינלאומית, ועל הצורך בשנויי הגישה.

במהלך הקורס, ייבחנו בין היתר סוגי אמצעי תשלום שונים והבטוחות להבטחתם. נבין את מהותו של אמצעי התשלום, יסודות השימוש בשטרות כסף, שטרי חוב, שיקים, כרטיסי אשראי, אשראי דוקומנטרי, העברה בנקאית, אמצעי תשלום מקוון, ואת השימוש בבטוחות- ערבות, ערבות בנקאית אוטונומית, שטר משכון, שטר משכנתא, עכבון, ועוד.

ננתח בעיות קיימות בשימוש בכל אחד מאמצעי התשלום והבטוחות להבטחתו, כאמצעי נפוץ בחיי המסחר, ובאופן ביטוי במישור העסקי. נבחן את דרכי סיחורם של אמצעי התשלום, סוגי האחיזה, זכויותיו של האוחז, סוגי ההיסב והמחאת הזכות או החיוב.

נעמוד על הבעיות המתעוררות בעת השימושים בכרטיסי האשראי, ההעברה הבנקאית, השיק הבנקאי, הערבות הבנקאית האוטונומית, האשראי הדוקומנטרי וכספת הבנק, תוך הדגשי הוראות הדין לגבי כל אחד מאלה, ועל הצורך בשינוי הגישה.

בעת הדיון על סוגי חשבונות הבנק ושירותי הסליקה, ננתח אירועים הגורמים לסיום הקשר החוזי שבין הבנק ללקוחו: בין על פי רצון הצדדים, או בכפייה.

לבסוף, נכיר את סביבת הגבייה של אמצעי התשלום השונים, נעמוד על אירועים העלולים למנוע או לעכב את הפרעון, וננתח הסנקציות שמעמיד לרשותנו הדין לאכיפתה האפקטיבית של הגבייה.

דרישה מוקדמת: דיני חוזים.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

גופים ממשלתיים הפועלים בסביבה עסקית עו"ד רבקה דותן ילין

הממשלה הינה גורם מרכזי ולעיתים דומיננטי בעולם העסקי – מסחרי. הממשלה פועלת באמצעות גופים ממשלתיים שונים המתמודדים בעולם העסקי תחרותי. על פעילות הגופים הממשלתיים חלות שתי מערכות דינים: המערכת האחת היא מערכת הדינים שעקרונית במשפט המינהלי – הציבורי, המערכת האחרת הינה מערכת הדינים של המשפט הפרטי. הגופים הממשלתיים מתמודדים בעולם תחרותי למול גופים כלכליים עסקיים עליהם חלה מערכת דינים אחת בלבד היא מערכת הדינים של המשפט הפרטי.

לפיכך נוצרת דיכוטומיה הטבועה בפעילות הגופים הממשלתיים אשר מקורה במתח המתמיד הקיים בין הצורך להתמודד בעולם עסקי- תחרותי מחד, וכללי ההתנהגות והחובות מתחום המשפט הציבורי – מינהלי, מאידך.

במסגרת הקורס נבחן מספר נושאים מרכזיים בחיי הגופים הממשלתיים ובהתנהלותם לאור הדיכוטומיה והמתח הקיימים בפעילותם.

בין היתר נבחן את נושא ההתמודדות והתחרות בעולם העסקים בתחום המכרזים, ההתקשרויות, ניהול מו"מ מסחרי לקראת התקשרות ובמהלכה, ההתמודדות בעולם העסקים לנוכח חובות שקיפות וגילוי מוגברות, ההתמודדות בשוק העבודה, קליטת כח אדם ושימור כח אדם איכותי, מיקסום והשאת רווחי הגוף הממשלתי לנוכח ההגנה על זכות הקניין וחובות הפיצוי בגין נטילה שלטונית ועוד.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

דיני בורות עו"ד אריאל מנור

במהלך הקורס נתחקה אחר מהותו ותכליתו של מוסד הבורות ונעקוב אחר הליך הבורות מתחילתו ועד סופו במיוחד ניתן את הדעת לנושאים הראויים להתברר במסגרת בורות, להסכמי בורות, לסוגים שונים של בוררות, למינוי בוררים ולהסרתם מכהונתם, לדרך ניהולה של הבורות, להתערבות בית המשפט בניהול הבורות, לפסק הבורר ולעילות לביטולו ולאפשרות הערעור על פסק בורר.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.
ציון מיטיב עד 7 נקודות על השתתפות מושכלת.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

דיני בנקאות ד"ר אלי וולף

בקורס יידונו הנושאים הבאים:
החקיקה הבנקאית. יחסי בנק ולקוח. האשראי הבנקאי – כולל בטחונות. בנק ישראל כמפקח על הבנקים. אחריות הבנק כלפי לקוחותיו. סודיות בנקאית והגנת הפרטיות. התניית שירות בשירות. ריבית. היתר עיסקה. רשלנות מצד הבנק. הכללים החלים על חשבונות משותפים הן כלפי הבנק והן כלפי צד שלישי. ערבויות בנקאיות כולל ערבות לפי חוק המכר(דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), תשל"ה 1974. כספות בבנק. התיישנות תביעות של בנקים. מסמכי הבנק כחוזים אחידים. נוהל עבודת דירקטוריון הבנק.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

דיני הגבלים עסקיים ד"ר גיא שגיא

הקורס יעסוק בדינים העוסקים בהסדרת התחרות בשוק הישראלי תוך שימת דגש על התיאוריה הכלכלית העומדת בבסיסם ועל המשפט המשווה (בעיקר התפתחות דיני התחרות בארה"ב). הדיון בקורס יתמקד בניתוח הסוגיות הבאות: הסדרים אופקיים בין מתחרים כגון הסכמי קרטל (קביעת מחירים, קביעת מכסות ייצור, וחלוקה טריטוריאלית של שווקים), הסכמים להקמת מיזם משותף, הסכמים להחלפת מידע, ועוד; הסדרים אנכיים בין המשתתפים בשרשרת הייצור ובכללם קביעת מחירים, חלוקה טריטוריאלית של שווקים, הסכמי בלעדיות, ועוד; המגבלות המוטלות על מונופולים ועל ניסיונות ליצירת כוח מונופוליסטי; ומיזוגים ובכלל זה מיזוגים אופקיים בין מתחרים, מיזוגים אנכיים, ומיזוגים קונגלומרטיים.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.
עד 5 נקודות בעבור השתתפות פעילה בשיעור המפגינה שליטה בחומר הקריאה.

שיטת הבחינה: מבחן אמריקאי בספרים סגורים.

דיני הוצאה לפועל ודיני פשיטת רגל ד"ר פבלו לרנר

הקורס יעסוק בעקרונות החולשים על דיני הוצאה לפועל, תוך השוואה ביניהם לבין דיני פשיטת רגל. בתחום פשיטת רגל, נשים דגש מיוחד על הסיבות והתנאים לפתיחת הליכי פשיטת רגל, כדאיות הליכי פשיטת הרגל מבחינת הנושאים והחייב, תפקידו של הנאמן ומתן ההפטר. בתחום הוצאה לפועל, נדון בין היתר במעמדו של ראש הוצאה לפועל, סוגים שונים של עיקולים, מאסר חייבים, איחוד תיקים, הוצאה לפועל של שטרות ועוד. הקורס יתמקד במשפט הישראלי תוך התייחסות לפתרונות אחרים המצויים במשפט המשווה. ינתן דגש לרפורמה לחוק הוצאה לפועל שנכנס לתוקפו לאחרונה.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

תנאי קדם: "דין אזרחי" או לימוד במקביל של הקורס מומלץ.

דיני הפרטה עו"ד אפי מיכאלי

מטרת הקורס הינה לבחון את השלכותיה של תופעת ההפרטה על היבטיה השונים ולהקנות לתלמידים ידע תיאורטי ומעשי בכל הנוגע להתמודדות המשפט עם כניסתם של התאגידיים הפרטיים למרחב הציבורי ובאופן הסדרתו של השוק הפרטי והתחומים המופרטים בו בידי השלטון המרכזי, תוך התמקדות באופיים ובדרכי פעולתם של מנגנוני פיקוח ורגולציה שונים.

קהל היעד

הקורס מיועד הן לתלמידים הרואים עצמם משתלבים בתחום המשפט המסחרי בו ילוו חברות הבאות במגע עם המדינה בשורה ארוכה של תחומי חיים בהם לשלטון המרכזי סמכויות הסדרה ופיקוח, והן לאלו הרואים את עתידם בשירות הציבורי ויעסקו, מצידו השני של המתנס, בהכרעה באשר למדיניות הפרטה הננקטת ובהפעלת סמכויות פיקוח ורגולציה על-ידי השלטון המרכזי. גם אלו הרואים את עתידם בתחום המשפט הציבורי (חוקתי ומנהלי) ימצאו עניין רב בקורס העוסק, בין היתר, בתופעת ההפרטה מנקודות המבט של תחומי משפט אלה.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.

עד 7 נקודות נוספות יוענקו למתאימים כציון מיטיב בגין השתתפות תורמת ובגין בקיאות בחומר הקריאה. לחילופין תלמידים המבקשים להגיש למרצה עבודה שתחשב לצורך ציון מיטיב, בהיקף של עד 2,000 מילים, יעשו כן לאחר אישור הנושא על-ידי המרצה והיו זכאים לציון מיטיב בהתאם להישגם היחסי בעבודה.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

דיני לשון הרע עו"ד אלעד פלד

דיני לשון הרע הינם ענף משפטי מרתק אשר מחד, שורשיו עתיקי יומין, ומאידך, מולו ניצבים אתגרים מורכבים שיוצרים תנאי החיים המודרניים. כתת-תחום של דיני הנזיקין, דיני לשון הרע בעידן תקשורת ההמונים נדרשים להתמודד עם פרסומי דיבה בעלי תפוצה חסרת תקדים, אשר גוררים אחריהם נזקים קשים במיוחד לשם הטוב. בד בבד, אותה מציאות ממש, כמו גם תמורות בתפיסות חברתיות והפוליטיות שחלו בעולם המערבי בעשרות השנים האחרונות, מבליטים את חשיבותו של חופש הביטוי, המשתקף בחירות הנתונה לכל פרט להתבטא ביחס לאחרים בלא להיות חשוף לסנקציות משפטיות. המתח שבין הזכות לשם טוב לבין חופש הביטוי, המשתקף בכל אחד ואחד מכלליהם ועקרונותיהם של דיני לשון הרע, יעבור כחוט השני לאורכו של הקורס, ולאורו יידונו ההסדרים המרכזיים שמחיל המשפט הישראלי. הניתוח הביקורתי של הדין הקיים יסתמך, בפרט, על משפט משווה אמריקני וגרמני. כן יוקנו לתלמידים הידע והכלים הבסיסיים להבנתו וליישומו של הדין הישראלי הפוזיטיבי.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

ינתן ציון מיטיב של עד 5 נקודות בגין השתתפות פעילה בשיעורים.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הערה: הקורס אינו פתוח לתלמידים שלומדים את הסמינר "לשון הרע והגנת הפרטיות".

דיני מעצר ד"ר חגית לרנאו

מעצר חשוד הוא השלב הראשון של ההליך הפלילי, אשר משלב בתוכו מתח בין אינטרסים שונים ומנוגדים: מחד גיסא, החקירה רק בתחילתה, טרם נבדקו טענות התומכות בחפותו האפשרית של החשוד וטרם גובשו

ראיות לכאורה המאפשרות להגיש נגדו כתב אישום. המציאות מלמדת כי פעמים רבות כלל לא יוגש כתב אישום בסוף הליך המעצר והחקירה. מאידך גיסא, ככל שיורחב חופש הפעולה של המשטרה בשלב זה, כך תתאפשר חקירה מהירה ויעילה יותר. הדיון על דיני המעצר מושתת במידה רבה על חיפוש נקודת האיזון הראויה בין שני אינטרסים נוגדים אלו, מתוך הנחה כי הם מקיימים ביניהם זיקה של 'משחק סכום אפס', כך שחיזוק אינטרס אחד מוביל לפגיעה במשנהו. הקורס יעסוק בדיני המעצר על היבטיהם השונים: עילות המעצר, תנאי השחרור והערובה, הליך המעצר מבחינת פרוצדורה וראיות, תנאי החזקה במעצר ועוד. כל זאת תוך ניסיון לבחון את ההשפעה שהייתה לחוק המעצרים, אשר נחקק לפני כעשור, על המציאות של המעצרים בישראל. הקורס יסלב ניתוח של המישור הנורמטיבי עם "טעימות" מהאווירה בבית המשפט ומהעבודה המעשית של עורך הדין הטוען בבית המשפט בשלב המעצר, באמצעות תצפיות באולם המעצרים וסימולציות אשר יערכו בכיתה.

מרכיבי הציון הסופי:

70% בחינה סופית.
30% תצפיות שטח, תרגילים והשתתפות בכיתה.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הבהרה : תלמידים שלמדו בעבר דיני מעצר אצל מרצה אחר/ת לא יוכלו ללמוד קורס זה.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

דיני ניירות ערך ד"ר הראל ארנון

מטרת הקורס היא להעניק לתלמידים הבנה בסיסית של שוק ההון הישראלי כמו גם כלים תאורטיים ומעשיים לעבודה משפטית בתחום ניירות ערך. מהם ניירות ערך? מה ההבדל בין מניה לאגרת חוב? מה תפקידם של שווקי ההון? מה המתח המובנה שבין ציבור המשקיעים למגייסי ההון? מהו עקרון העל הנורמטיבי של ניירות הערך כפי שהוא מתבטא בחקיקה ובפסיקה? כיצד מתבצעת הנפקה לציבור (ipo)? מי הם השחקנים הראשיים בשוק ההון? הקורס ינסה לענות על שאלות אלה ועוד תוך השוואה לנעשה בארה"ב.

הקורס פתוח לכל, אך רצויה הבנה בסיסית בדיני תאגידים.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
עד 5 נקודות ציון מיטיב.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

דיני צבא עו"ד אסף פורת

הקורס יעסוק במספר סוגיות מתחום המשפט הפלילי הצבאי - **מאפייניהן של מערכות המשפט הצבאי והשיפוט הצבאי;** שאלת התערבות בית המשפט העליון בפסיקת בתי הדין הצבאיים - אם כבית-משפט לערעורים ואם כבית-משפט גבוה לצדק; **דרכי החקירה בצבא** - חיסיון התחקיר המבצעי; **שאלת האחריות הפיקודית** - דרכי התגובה האפשריות למיצוי האחריות הפיקודית, אבני הבוחן הצריכים להחלטה והגורם המחליט בדבר העמדה לדין; **שאלת הציות לפקודות** - שורשיה של הפקודה הבלתי חוקית ומאפייניה השונים (לרבות ההבחנה בין פקודה בלתי חוקית לבין פקודה בעליל והשלכותיה); **הדין המשמעתי בצבא ומאפייניו** ולבסוף העבירה המיוחדת של **התנהגות שאינה הולמת** (בכלל ואגב מקרים של הטרדה מינית).

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

דיני תכנון ובנייה עו"ד רבקה דותן-ילין

בקורס ילמדו העקרונות הבסיסיים בדיני תכנון ובניה, הרציונלה העומדת בבסיס דיני התכנון והבניה והיחס בין חוקי התכנון והבניה לחוקים אחרים (דיני הקניין, נזיקין, איכות הסביבה ועוד). בקורס נלמד על המוסדות והאירגונים הנוטלים חלק במערכת התכנון הסטטוטורית, סוגי התוכניות הסטטוטוריות ותהליכי האישור שלהן. בקורס נסקור את סוגיית המקרקעין בגין תוכנית סטטוטורית (סעיף 197 לחוק התו"ב) וכן על הטריבונלים השיפוטיים והמעין שיפוטיים המפקחים על ההליך הסטטוטורי. שיתוף הציבור בהליך התכנון, ואת השיקולים המרכזיים בעד ונגד שיתוף הציבור. מספר פגישות יוקדשו לסוגיית הנטילה לצורכי ציבור (הפקעות) במסגרת ההליך התכנוני ותערך סקירה של המקורות הנורמטיביים לדיני הנטילה לצורכי ציבור. עוד נלמד על סוגיית הפגיעה.

מרכיבי הציין הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

דיני תעבורה - תיאוריה, הלכה ומעשה השופט אביטל חן

1. הקורס מבקש לערוך לתלמידים הכרות עם המשפט התעבורתי כענף של המשפט הפלילי. לימוד דיני התעבורה יעשה תוך השוואה לדין הפלילי, והדגשת השווה והשונה בין התחומים, מלווה בדיון אקדמי המנתח מצב קיים מול מצב רצוי בתחום.
2. הקורס יעסוק בלימוד בסיסי של הדין הנוהג אך ייתן דגש לבעיות הרבות המלוות תחום זה הנוגע להתנהלות היומיומית של כולנו.
3. קיימות שאלות רבות הממתינות לפיתרון או לשינוי תפיסה, כגון השבתת כלי רכב, או פסילת נהג מלנהוג כהלכים לפני משפט. הקורס מתייחס לסוגיות השונות הן מנקודת המבט של זכויות חשודים ונאשמים במשפט הפלילי, והן מנקודת המבט של המשפט המנהלי. בין היתר, נדון בשאלת התיחום שבין עבירת גרם המוות ברשלנות לבין עבירת ההריגה, בנושא השכרות, בהסתמכות על ראיות מדעיות [מד מהירות, מד אלכוהול, מצלמת אור אדום], בעיות בלתי פתורות בסוגיית האחריות הקפידה והשוואתה לאחריות המוחלטת, ועוד.

מרכיבי הציין הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

הערה: מיועד לתלמידי שנה ג' ומעלה.

דיני תקשורת ד"ר יואב המר

בקורס זה נסקור את ההיסדרים המשפטיים הנוגעים לפעילות הגורמים העוסקים בתקשורת. מלבד לימוד של החוקים והפסיקה יוצגו בקורס היבטים תאורטיים ושיקולי מדיניות ביחס לסוגיות המתעוררות. דגש יושם על החשיבות של פעילות התקשורת להליך דמוקרטי תקין.

חובות הקורס: נוכחות בשני שלישי מהשיעורים.

מרכיבי הציין הסופי: 100% בחינה סופית.
מיטיב בגין נוכחות והשתתפות.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

דת משפט ומוסר ד"ר אבישלום וסטריין

הקורס עוסק בשלוש מערכות נורמטיביות: דת, משפט ומוסר. בחלק הראשון של הקורס נדון בגישות שונות באשר למקורותיהם של שלוש המערכות הללו: מהו מקור המוסר? מהו מקור החוק? כיצד מתפתחת ההלכה הדתית? לאחר מכן נבקש לבחון את מערכת היחסים הסבוכה בין המערכות הללו: כיצד מתייחסת כל מערכת לחברתה? האם הן אכן מערכות נורמטיביות נפרדות? כיצד יש לנהוג במקרה של סתירה? במהלך הקורס נעסוק בנושאים הנוגעים למפגש בין דת, משפט ומוסר, כדוגמת זכויות אדם, שאלת סרבנות המצפון וסרבנות מטעמים דתיים ועוד.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
עד 5 נקודות ציון מיטיב על השתתפות פעילה בהרצאות.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הגנת הצרכן ד"ר אורי בן-אוליאל

הגנת הצרכן היא מיסודותיה של כל חברה מתוקנת. בקורס ייבחנו ההגנות שמקנה הדין לצרכנים, וכן ההצדקות העיוניות להגנות הללו. נושאים נבחרים שיידונו בקורס הם: הטעייה צרכנית, מכירות באשראי, עסקה ברוכלות, עסקת מכר מרחוק, סימון טובין, הצגת מחירים, אחריות ושירות לאחר מכירה, תרופות צרכניות מיוחדות, ותובענות ייצוגיות צרכנית.

הדין בקורס יתבסס בעיקר על ניתוח הוראות חוק הגנת הצרכן, תשמ"א – 1981, וחקיקת המשנה שהוצאה מכוחו. בקורס ייבחנו דינים צרכניים נוספים, וביניהם חוק החוזים האחידים, תשמ"ג – 1982, חוק הבנקאות (שירות ללקוח), תשמ"א – 1981, חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ם – 1980, וחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו – 2006.

מרכיבי הציון הסופי:
100% בחינה סופית
עד 5 נקודות ציון מיטיב.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הזכות להליך הוגן עו"ד נעמי אלימלך שמרה

הזכות להליך הוגן הוכרה לראשונה במגילת הזכויות המגנה קרטה כ – "due process of law". מטרתה של הזכות למנוע פגיעה לא מוצדקת בזכויותיו של כל אדם אשר מנוהל נגדו הליך משפטי כלשהו. לכל אדם הזכות שההליך השיפוטי או המנהלי המתנהל בעניינו יהיה הוגן. זכות זו היא חלק מדוקטרינת ההליך ההוגן (due process) התומכת בזכויותיהם של נאשמים בהליכים פליליים. זכות זו הוגדרה בפסיקה כבעלת "רקמה פתוחה", במסגרתה חסות זכויות רבות: בכללן, זכותו של נאשם לדעת מדוע נעצר ובמה הוא מואשם, הזכות להיות מיוצג על-ידי עורך דין (ייצוג הולם), הזכות להיות נוכח במשפט, זכות העיון בחומר החקירה, הזכות למשפט פומבי על ידי ערכאה בלתי תלויה וניטרלית, הזכות להתגונן במשפט ועוד.

מרכיבי הציון הסופי:
100% בחינה סופית.
עד 5 נקודות ציון מיטיב על השתתפות פעילה ותורמת בשיעורים.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

תנאי קדם: לימוד מקביל של הקורס "סדר דין פלילי".

הערה: הקורס אינו פתוח לתלמידים שהשתתפו בסמינריון "הזכות להליך הוגן".

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

הזכות לחינוך ד"ר יוסי דהאן

הקורס יעסוק בהרחבה בזכות לחינוך מהיבטים מוסריים, משפטיים וחברתיים. הזכות לחינוך מציינת מספר זכויות משנה כזכות לקבלת שירותי חינוך, הזכות לעצב את תכני החינוך והזכות השווה לחינוך.

בקורס ייבחנו ההצדקות השונות לזכויות המשנה הללו. הקורס יבחן את עיגונה של הזכות לחינוך כזכות אדם במשפט הבינלאומי ובמשפט ההשוואתי אולם יתרכז בזכות לחינוך במדינת ישראל ויסקור את המקורות לזכות הזו בחוקים והתקנות המעגנים את הזכות לחינוך, (כגון, הזכות לקבלת חינוך במוסדות חינוכיים רשמיים ומוסדות חינוכיים בלתי רשמיים, חוק זכויות התלמיד, הזכות לחינוך מיוחד והתנאים למימושה, הזכות להשכלה גבוהה) ובפסיקה, (פסקי דין מרכזיים בערכאות המשפטיות השונות המעגנים את הזכות בתחומים חינוכיים שונים). הבחינה המוסרית והמשפטית של הזכות תיערך על רקע השינויים הדרמטיים העוברים על מערכת החינוך מאז תחילת שנות התשעים. שינויים אלו כוללים ירידת כוחה של המדינה בתחום החינוך, היחלשות החינוך הממלכתי, מגמות ביזור והפרטה שבאו לידי ביטוי בשורה ארוכה של רפורמות חינוכיות שהאחרונה שבהן "דו"ח ועדת דוברת".

הקורס הינו סמסטריאלי ויינתן בסמסטר א', הקורס פתוח לכל הסטודנטים/יות, אולם הוא קורס חובה לכל מי שמשתתף בקליניקה "לזכויות בחינוך" בחטיבה לזכויות אדם.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הזכות לשוויון והאיסור על אפליה ד"ר טלי קריצמן-אמיר

במהלך הקורס נבחן שורה ארוכה של שאלות תיאורטיות וכלליות, לצד שאלות ספציפיות להקשר הישראלי: ההצדקה לזכות לשוויון כזכות חיובית ושליטת; דוקטרינת העדפה מתקנת; שוויון בשוק העבודה; שוויון ומעמד האישה; שוויון ומעמד הפלסטינים אזרחי ישראל; ועוד.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
עד 5 נקודות ציון מיטיב על השתתפות בונה ותורמת.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

היבטים משפטיים ועסקיים של רגולציה בנקאית ד"ר שילה ליפשיץ

מטרתו של הקורס היא להקנות לסטודנטים ידע (תיאורטי ופרקטי) בתחום הרגולציה של הבנקים. הקורס יתאר השלכות כלכליות ומשפטיות של הנושאים המרכזיים לפניהם ניצבת מערכת הבנקאות כיום. במסגרת הקורס יידונו הוראות ניהול בנקאי תקין בתחום החשיפה לסיכונים. דגש מיוחד יינתן לנושאים הבאים: חקיקה והוראות של הפיקוח על הבנקים, ניהול סיכונים, הלימות ההון, כללי באזל 2, חוק סרבנס-אוקסלי, השלכות הרגולציה הבנקאית על חברות ביטוח ופירמות עסקיות, המשבר הפיננסי והשלכות על הרגולציה העתידית. הקורס משלב בין התיאוריה לפרקטיקה תוך מתן דגש על הבנקאות הישראלית. הקורס מתאים לסטודנטים גם ללא רקע מוקדם במימון וחשבונאות.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
במהלך הקורס יינתנו 3 תרגילים ומתוכם יש להגיש לפחות 2 תרגילים כתנאי לגשת למבחן.
ציון מיטיב עד 5 נקודות עבור הגשת כל התרגילים במועד.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

תנאי קדם: דיני תאגידים (ניתן ללמוד במקביל).

המשפט הרפואי עו"ד עדי ניב-יגודה

משנת 1996, עת נחקק חוק זכויות החולה, עברה המערכת הרפואית בישראל שינויים רבים, ובכלל זאת המעבר מהגישה הפטרנליסטית לפיה "המטפל הוא כל יודע", לכיוון גישה המכירה באוטונומיה של הפרט, תוך הצבת המטופל במרכז ההחלטה על ההליך הרפואי ומתן משקל מכריע לבחירותיו ורצונותיו. במהלך הקורס נתחקה אחר סוגיות משפטיות, אתיות ומוסריות שמתקיימות בממשק שבין עולם המשפט, ובין עולם הרפואה.

במסגרת הקורס נדון בנושאים שלהלן: רפואה ציבורית למול רפואה פרטית; תביעה בגין נזקי גוף – הלכה למעשה; חוות דעת מומחה; חקירת מומחה רפואי בבית המשפט; תרומת איברים למול סחר באיברים; טיפול רפואי חיוני למול טיפול קוסמטי; פונדקאות בישראל; הזכות למות בכבוד והחולה הנוטה למות; מעמד הילד ובני משפחתו במשפט הרפואי; ניגודי האינטרסים הרפואיים בתא המשפחתי; מידע גנטי – משמעויות והשלכות; ניסויים בבני אדם ועוד.

להדגיש, הקורס נועד לאפשר למשתתפיו לרכוש ידע תיאורטי לצד כלים פרקטיים, לניתוח סוגיות מתחום המשפט הרפואי. זאת בפרט לאלו המבקשים לעסוק בעתיד בתביעות אזרחיות-נזיקיות בכלל, ותביעות מסוג של נזקי גוף בפרט (רשלנות רפואית, תאונות דרכים, תאונות עבודה וכיו"ב).

תנאי קדם: דיני נזיקין (אפשרי לימוד במקביל).

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הענישה הפלילית
ד"ר בועז סנג'ור

א. תיאור הקורס

במהלך הקורס תיבחנה באופן ביקורתי תיאוריות שונות להצדקת הענישה הפלילית, תוך התייחסות להיבטים פילוסופיים, חברתיים ומשפטיים, וייבחנו שיקולי הענישה הפלילית (גמול; הרתעה; מניעה; ושיקום).

לאחר מכן יידון שיקול-הדעת הרחב מאוד הניתן לשופטים על-ידי המחוקק; אופן הפעלתו על-ידי השופטים; ואפשרויות להגבלתו, לרבות עונשים מרביים נמוכים יותר, עונשים מזעריים ו"עונשי מוצא".

לבסוף ייבחנו לאור התיאוריות עונשים שונים, לרבות: עונש מוות; מאסר; מאסר סירוגי; מאסר עולם; עבודות שירות; מאסר על-תנאי; קנס; קנס על-תנאי; שירות לתועלת הציבור; השבה ופיצוי; ותיבחנה אלטרנטיבות לענישה, כגון: מבחן; גמילה; ושיקום בקהילה.

ב. מרכיבי הציון הסופי:

בחינה סופית - 100%.
ציון מיטיב - עד 5 נקודות בגין השתתפות פעילה ומועילה בהרצאות.

ג. שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

ד. תנאי קדם: ציון 70 לפחות בקורס החובה "דיני עונשין".

ה. הנוכחות בשיעורים היא חובה.

הפשע המקוון
ד"ר אסף הרדוף

הקורס עוסק בשאלת הפשע המקוון, והאם מדובר בתופעה השונה בהכרח מהפשע הפיזי. חוקרים רבים הצביעו על שינוי לכאורה בתנאים לפשע המקוון, בדפוסי הפשע, בגודל הנזק שהפשע גורם, ביכולת האכיפה ועוד; וכתוצאה מאותו שינוי, גזרו מסקנה בדבר צורך בהסדרה מיוחדת. אך נקודת מבטם הייתה צרה והתמקדה בהיבט מסוים של תופעת הפשע. כדי להבין אם הפשע המקוון הוא תופעה חדשה, יש לנתחו באופן שיטתי. בין היתר, יעסוק הקורס בסוגיות אלו: טענות החוקרים בדבר שוני הפשע המקוון; הלגיטימציה של החלת הדין המקומי הפלילי על פעילויות מקוונות; שאלת הצורך בפתרון בינלאומי לבעיות מקוונות; דיון בהפללה – ההיבט הנורמטיבי של הפשע; סקירה טכנולוגית של האינטרנט; סקירה התנסותית של האינטרנט, בעזרת ניתוח "מודל המסדירים" של לורנס לסיג; ניתוח נורמטיבי של הפללת התנהגות מקוונת, ברמה הכללית; ניתוח יכולת האכיפה באינטרנט, חיפוש חלופות להפללה (בעזרת מודל המסדירים של לסיג), ודיון בעלויות ההפללה האפשריות; ניתוח נורמטיבי של שני פשעים מקוונים – הימורים, והחזקה של פורנוגרפיה ילדים (child pornography) אלקטרונית.

הקורס אינו מתמקד בשאלות ראייתיות או בעבירות טכנולוגיות מובהקות, אלא נצמד לרמת הפשטה גבוהה ודיון משפטי ברמה של שיקולים ושל הצדקה: הצבת השאלות החשובות, ולא מענה לשאלות טכנולוגיות קונקרטיות מאד. הקורס מתאים בעיקר לבעלי עניין במשפט פלילי, אך גם לבעלי עניין בשאלות של תקשורת ובשאלות של משפט וטכנולוגיה, נוכח התמקדותו במדיום האינטרנטי.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
ציון מיטיב עד 5 נקודות עבור השתתפות פעילה.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

השוואת סוגיות בדיון פלילי למשפט הקונטיננטלי ד"ר חאלד גנאים

בעולם המשפט הפלילי הדיוני קיימות שתי שיטות: השיטה האדברסרית שמקורה במשפט האנגלו-אמריקני והשיטה האינקוויזיטורית שמקורה במשפט הקונטיננטלי. המשפט הישראלי, שמאמץ בעיקר את השיטה האדברסרית, קלט הסדרים שמקורם בשיטה האינקוויזיטורית, בייחוד בעקבות חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בשיעור נציג את הקווים הכלליים של שתי השיטות, נערוך השוואה ביניהן תוך התמקדות במטרות השונות של הפרוצדורה הפלילית, וכן נדון בסוגיות ספציפיות, כגון המעמד, הזכויות והחובות של החשוד, הנאשם, המאשים, השופט ונפגע העבירה בהליך הפלילי; הזכות והחובה לייצוג חשודים ונאשמים; זכות העיון בחומר החקירה של נאשם ושל חשוד; מעמדם של ראיות שהושגו באמצעים לא חוקיים; פסלות שופט; חומרת העבירה כעילת מעצר; שימוש בכוח קטלני לשם מעצר; הסדרי טיעון; עיוות דין כעילה למשפט חוזר.

מרכיבי הציון הסופי:
100% בחינה סופית.
עד 5 נקודות על השתתפות פעילה ומועילה.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

התחמקות, השתמטות ממס והכלכלה השחורה ד"ר אבי נוב

מטרת הקורס היא לדון במגוון נושאים הקשורים בגבול הדק בין תכנון מס להשתמטות ממס ובמיוחד בדרכי ההתמודדות של הרשויות נגד תופעות אלה, תוך דיון רחב יותר בהיבטים וההשפעות של הכלכלה השחורה על הפעילות במשק.

מרכיבי הציון הסופי:
100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

זכויות אדם ושינוי חברתי ד"ר גילה שטופלר

האמירה לפיה לכל אדם באשר הוא אדם מגיעות זכויות אדם הפכה זה מכבר למוסכמה חברתית. עם זאת, שאלות כגון, מה הן הזכויות אותן נגדיר כזכויות אדם, מהי משמעותה המשפטית של הגדרה זו, וכיצד יש להוציא את זכויות האדם מן הכוח אל הפועל ולהגשימן במציאות החברתית, שנויות במחלוקת חריפה בחברה הישראלית, הנובעת בין השאר מהבדלים בתפיסות חברתיות כלכליות ומהבדלים בין קבוצות תרבותיות. בקורס נדון בשאלות אלה ברמה התיאורטית, המשפטית, והמעשית, ובאמצעות דיון בדוגמאות קונקרטיות מישראל ומהעולם נבחן וננתח מאבקים להכרה בזכויות אדם שונות וליצירת שינוי חברתי.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

תנאי קדם: דיני חוקה.

הנוכחות בשיעורים היא חובה

זכויות הילד ד"ר יאיר רונן

נקודת המוצא לדיוננו הוא הממד האנושי ביחס לזולת, עליו נבקש להשתית את ההתייחסות לילד כמי שנושא בזכויות אדם, זכויות הילד כאדם. נשאל מה המקור לזכויות הילד כזכויות אדם? האם עלינו לשאת עינינו רק לחוקי הכנסת ולאמנות הבינלאומיות כאשר אנו שואלים לאילו זכויות ראויים ילדים? הדיון בזכויות הילד כזכויות אדם יוביל אותנו לדיון בשאלה כיצד הילד יכול להיות שותף בעיצוב עולמו. בין השאלות שנברר:

האם הכרה בזכויות הילד משמעותה ראיית הילד כפרט עצמאי אנוכי ומנוכר לזולתו? כיצד אפשר לכבד את הילד כפרט וכן כחלק ממשפחה, מקהילה מיחסי תלות הדדית ובו בזמן לא להפקיר אותו לשעבוד, לדיכוי להשפלה או להזנחה? האם יש בכלל מקום לכבד ולעודד תלות בישראל של המאה העשרים ואחת בחברה בה ילדים צריכים להתמודד עם מאבק הישרדות לא פשוט?

מי מוכן להצהיר כי לא אכפת לו מילדים? כי הוא לא אוהב ילדים? - בודדים, אך האם אנחנו באמת רוצים לדעת 'מה הסיפור' של הילד? ננסה לבחון יחד כיצד ניתן לכבד את עולם המשמעויות של הילד מהדיון בילד כמי שיש לו עולם אישי הראוי לכבוד נעבור לבחינת יחסנו לילדים כשאלה של צדק חברתי. זוהי שאלה שטרם זכתה לתשומת לב של ממש בשיח זכויות הילד הישראלי והיא תוביל אותנו לשאלות של סגור ושינוי חברתי בהקשר של עבודה עם ילדים ומשפחותיהם בישראל.

הנושא האחרון בסילבוס הוא בבחינת סגירת מעגל:

פתחנו בממד האנושי, המשכנו בילד כמי שיש עולם של משמעויות ותפישת צדק הראויים לכבוד ולהערכה ונחתום בהנמקת התזה שהילד ראוי להגנה שאינה מובטחת לו עדיין בחוק הישראלי או באמנה בדבר זכויות הילד: הגנה על מה שהוא רואה כמשתייך אליו רגשית, הגנה על זהותו המתהווית.

האם אפשר ונכון להגן על זיקה רגשית של ילד לעץ או לכלב או לסוס? כיצד מגנים וכיצד ראוי להגן על זהותו של ילד בן הארץ שהוריו ילידי רוסיה? מי יקבע מהי הזהות הראויה להגנה? האם אנחנו יכולים לקחת בחשבון הקשר, קונטקסט? האם אנחנו כחברה מסוגלים ורוצים לא רק לסבול הורים וילדים בני תרבויות שונות שמתקיימות זו לצד זו בחברה הישראלית אלא גם 'להסתכל עליהן בגובה העיניים'? האם אנו מסוגלים ורוצים להגן על האפשרות שכל הילדים הישראליים יתגאו בזויותיהם? אלה השאלות שבהם נחתום את דיוננו בקורס זה.

הקורס מכוון לאתגר את המשתתפים לחשיבה ביקורתית בתחום זכויות הילד להצביע על הצורך בשינוי חברתי משפטי כדי להיענות לצרכי הילד הבסיסיים ועל אפיקים לפעילות סגור לקידום עניינם של ילדים ומשפחותיהם.

מרכיבי הציון הסופי:

20% מטלה התנסותית.

80% בחינה מסכמת (בחינה אמריקאית).

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

זכויות הנאשם במשפט הבינלאומי הפלילי ד"ר קרין קלוו-גולר

הקורס נועד לאפשר למשתתפים לרכוש ידע על הזכויות המהותיות והדיוניות של הנאשם בהליכים שמתנהלים בטריבונלים הפליליים ובבית הדין הפלילי הבינלאומי שהוקמו בסוף המאה ה-20. הזכויות האמורות ייבחנו החל מתחילת היותו של האדם חשוד, ויכללו את התנאים להעברת הנאשם ממדינת הימצאותו למקום מושבם של הטריבונלים או של בית הדין, זכויותיו במהלך ההליך המתנהל כנגדו משלבי הגשת כתב אישום כולל שחרור ביניים, הערעור, ביצוע העונש במדינה זרה, משפט חוזר. התפתחות זכויות הנאשם במישור הבינלאומי תבחן לאור הכללים שבחוקת הגופים השיפוטיים האמורים, כולל כללי הפרוצדורה, והתפתחותם באמצעות פסיקתם.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים, למעט אמנת רומא וחוקת ה-ICTY וה-ICC.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

זכויות לשון, מיעוטים ותרבות ד"ר תמר ברנדס-הוסטובסקי

הקורס יעסוק בנושא הזכות לשפה, תוך התמקדות בזכויות הנובעות מהקשר בין שפה וזהות. חלקו הראשון של הקורס יסקור את הקשר בין שפה ותרבות. בחלק זה נעסוק במאפייני השפה כרכיב תרבותי ובתפקיד שממלאת השפה בגיבוש זהות תרבותית. נדון בהבדלים בין זכויות שפה אינסטרומנטליות, שנועדו להבטיח את קיומן של זכויות אחרות (כגון הזכות למתורגמן בבית משפט, שנועדו להבטיח את הזכות למשפט הוגן) וזכויות שפה מהותיות, כגון הזכות לחינוך בשפת האם, אשר מבוססות על ההכרה בחשיבות השפה ועל הזכות לשימור ייחודה התרבותי של קבוצה. כמו כן נדון בהתנגדויות להכרה בזכויות שפה מהותיות של מיעוטים. חלקו השני של הקורס יבחן מודלים אפשריים להכרה בזכויות שפה מהותיות: המודל הטריטוריאלי מול המודל האישי, מודל האוטונומיה מול המודל הדואלי. נבחן את היישום של כל אחד מהמודלים במדינות שונות ונדון ביתרונות ובחסרונות של כל מודל. חלקו השלישי של הקורס יבחן מגוון סוגיות הקשורות להכרה בזכויות שפה מהותיות. בין הסוגיות שידונו יהיו הזכות ללמוד את שפת הרוב והחובה ללמוד את שפת המיעוט, הפליה על בסיס שפה כפגיעה בשוויון, הקשר בין שפה וכבוד האדם, והיחס בין זכויות קבוצתיות וזכויות אינדיבידואליות בהקשר של שפה. חלק זה יתבסס על ניתוח של מקרי-בוחן ופסקי דין ממדינות שונות.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

זכויות נשים, פמיניזם ומשפט ד"ר גילה שטופלר

במשפט הישראלי ניתן למצוא בה בעת חקיקה מתקדמת למניעת אפליית נשים כגון החוק למניעת הטרדה מינית וחקיקה המנציחה אפליית נשים כגון דיני הנישואין והגירושין. למול ההצהרות על שוויון האישה בישראל רווחות במציאות הישראלית תופעות כגון אלימות נגד נשים ואפליית נשים בשכר. מטרת הקורס היא לסקור את מעמד האישה במשפט ובחברה בישראל ולבחון מה הם הגורמים המכשילים את שוויון האישה, מה הם הכלים שהמשפט הישראלי מעמיד לשם השגת השוויון והאם כלים אלה מספיקים. תחילה נדון בתאוריות פמיניסטיות שונות כגון פמיניזם ליברלי, פמיניזם רדיקלי ופמיניזם תרבותי ונבין כיצד כל אחת מהתאוריות הללו מסבירה את קיומה של אפלייה נגד נשים ואילו פתרונות היא מציעה לבעיה. לאחר מכן נדון בסוגיות פרטניות המייצגות תחומים שונים אך שלובים של אפליית נשים החל מזכות האישה על גופה (אונס, הפלות, פורנוגרפיה) דרך מעמד האישה במשפחה (דיני נישואין וגירושין), אל מעמדה בקהילה (רב תרבותיות וזכויות נשים), בשוק העבודה (אפלייה בשכר, אפלייה בשל הורות) ובחיים הציבוריים (פוליטיקה, צבא, מוקדי קבלת החלטות).

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

זכויות עובדים כזכויות אדם גב' עינת אלבין

אחד הדיונים המרכזיים המתנהלים כיום בתחום דיני העבודה הוא השימוש בשיח זכויות האדם על מנת לקדם זכויות עובדים. דיון זה נערך במסגרת השינויים הדרמטיים שאירעו בעולם העבודה בארבעת העשורים האחרונים אשר השפיעו בצורה משמעותית על מצבם של העובדים בשוק. תהליכי גלובליזציה, כניסה של נשים ומיעוטים לשוק, שבירתו של דפוס העבודה המסורתי ועוד, שינו את פני שוק העבודה ומעוררים שאלות רבות בכל הנוגע למשפט העבודה – מבנהו, תכליתו והצדקתו. כאן נכנס שיח הזכויות אשר מועלה כאפשרות חלופית או משלימה למתן הגנה לעובדים. מטרתו של הקורס המוצע היא להכיר את התהליכים המשפיעים כיום על שוק העבודה ועל מוחלשותם של עובדים, תוך הצפה ודיון בשאלות ובאתגרים שהם מציבים למשפט העבודה בעולם ובישראל, ולבחון במסגרת זו את הפוטנציאלים והמגבלות של שיח הזכויות בהגנה על עובדים. הקורס יתחיל בדיון על מטרות דיני העבודה והבסיס התיאורטי של שיח זכויות האדם, כאשר בהמשך יבחן הקורס את השינויים החלים בתחום העבודה דרך מושגים תיאורטיים אלה. החומרים יכללו ספרות מתחומי מדעי החברה והמשפט.

תנאי קדם: לימוד קודם או מקביל של דיני עבודה.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
ע 5 נקודות מיטיב עבור השתתפות פעילה ותורמת.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

זכויות קיבוציות, זכויות מיעוטים ורב תרבותיות ד"ר ראיף זריק

בשני העשורים האחרונים אנו עדים לתחיה מחדש של שיח לאומי ושל שיח זהות בכלל, לרבות עליית מרכזיותה של התרבות ככלי ניתוח והגורם המרכזי בעיצוב החברה. הקורס יתמקד בשאלות הנוגעות לצורה בה המשפט מגיב לתופעות אלה. הדיון יתמקד בהיבטים תיאורטיים שונים הנוגעים ליחסו של הליברליזם לשאלות של לאומיות, דת ושל תרבות בכלל, זכויות מהגרים וזכויות ילידים ועל הקשיים הקשורים בשיח זכויות קבוצתיות לעומת זכויות אינדיבידואליות. במהלך הקורס נדון בדוגמאות שונות הן מן הפסיקה והן מהסדרים חקיקתיים מהארץ, מהעולם ובפרט ארה"ב, קנדה וצרפת.

מרכיבי הציון הסופי:

20% השתתפות.

80% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הערה: הקורס אינו פתוח לתלמידים שהשתתפו בסמינריון "זכויות קיבוציות, זכויות מיעוטים ורב תרבותיות".

חשבונאות למשפטנים ד"ר רימונה פלס

מטרתו של הקורס היא להקנות לסטודנטים ידע וכלים לקריאה וניתוח של דוחות כספיים ודוחות ניהוליים. הקורס יעסוק בנושאים הבאים:

- השפעת העקרונות החשבונאיים על הדיווח הפיננסי
- הבנת הדיווח הפיננסי והכרת הדוחות הכספיים ומטרתם
- ניתוח הדוחות הכספיים והערכת החברה
- תמחור מוצרים והשפעתם על ההחלטות האסטרטגיות
- ניתוח נקודת האיזון והבנת השלכותיו
- בניית תקציב

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.

חובת הגשה של 80% מהתרגילים שינתנו במהלך הסמסטר.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

טרור משפט ובטחון לאומי עו"ד אריה רוטר

מטרת הקורס: לדון בסוגיות פוליטיות-מדיניות, אידיאולוגיות, וביטחוניות, של תופעת הטרור וההיבטים המשפטיים הנגזרים מהן. הקורס יאפשר לסטודנט היכרות עם מושגים מתחום מדע המדינה, האסטרטגיה, הביטחון הלאומי והמשפט, בהתייחסותם לתופעת הטרור הבינלאומי והטרור המקומי בדגש על בעיית הטרור באיזורנו. הקורס יחדד את המתח שבין המחויבות הדמוקרטית לשלטון חוק בדמוקרטיה מערבית לבין המחויבות ללחימה יעילה בטרור- ויעסוק באתגר ליישב בין שתי המחויבויות הללו במסגרת הכוללת של הביטחון הלאומי.

המרכיב הראשון בו ידון הקורס יעסוק בתופעת הטרור על מאפייניה השונים: הגדרת המושג על משמעויותיו ונפקות ההבדלים שבין ההגדרות השונות, "הרציונאל הטרוריסטי" והתפתחותו לאורך השנים בדורות השונות,

האיום של הטרור על אורח החיים הדמוקראטי והשינויים שחלו באופי הפעילות וההתארגנות הטרוריסטית ובאיום הנובע כפועל יוצא ממנו, מיקום הטרור והלחימה בו בתוך ההגדרות המקובלות של הביטחון הלאומי.

המרכיב השני יעסוק בדרכי ההתמודדות של המדינות הדמוקראטיות בטרור, ובדילמה של לחימה יעילה בטרור מול שמירה על זכויות אדם, ריסון הכוח ומידתיות בהפעלתו. במסגרת זו, יעשה ניתוח של התפיסה המשפטית המשתנה לאורך העשורים האחרונים וכן של הכלים המשפטיים שעומדים לרשות המדינה במלחמתה בטרור; יעשה ניתוח של פסיקת בית המשפט העליון תוך התייחסות לדין המקומי וכן למשפט הבינלאומי. יעשה ניתוח ביקורתי של המצב המשפטי אגב דיון במספר סוגיות יסוד משפטיות שנדונות בהקשרים הללו.

המרכיב השלישי של הקורס יעסוק במנגנונים המדינתיים והבינלאומיים שעוסקים בלחימה בטרור, בשיתוף הפעולה ובחלוקת האחריות שביניהם ובתשתית החוקית על פיה הם פועלים. כמו כן יעסוק חלק זה גם בדיון עיוני – משפטי במגוון של דילמות שהלחימה בטרור מעוררת, כמו "פרדוקס הסיכול", האבחנה בין סיכול לפענוח ומשמעויותיה, הדמוקרטיה המתגוננת 'כשידה האחת קשורה לאחור' ועוד.

שיטת הלימוד והוראה:

הרצאות פרונטאליות, הכנה עצמית של התלמידים, ניתוח והצגה של סוגיה על ידי התלמידים (וולונטארית ובצוותים) ובחינה.

דרישות הקורס:

1. **נוכחות פעילה בכל השיעורים - חובה** (היעדרות מעל ל-3 שיעורים תשלול באופן מוחלט את הזכות לגשת לבחינה בסוף הסמסטר).
2. **מטלת ביניים** - אופציונאלית לתלמידים שיבחרו בכך: עבודה בכתב שתכלול ניתוח של סוגיה (אפשרי בזוגות) והצגתה בכיתה (ייחשב ל-30% מהציון הכולל).
3. **בחינה** - 100% מהציון. (למי שיבחר להגיש עבודה - 70% מהציון).
4. **ציון מיטיב/ "בונוס"** - (עד 5%) יוענק לתלמידים ראויים לפי שיקול דעת המרצה.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

כללי פסילה של ראיות ד"ר דורון מנשה

הקורס יעסוק ברציונה של התנועה ההיסטורית של דיני הראיות מ"קבילות" ל-"משקל" או מ-"כללי הוכחה" ל-"חופש הוכחה". נעסוק בשאלות של מומחיות שיפוטית, שאלת הכשרות הקוגניטיבית האוניברסאלית, האבחנה בין אטומיזם ראייתי להוליזם ראייתי והשפעתה על שאלת חופש הוכחה. הקורס יבקש לנתח את עיקרון הרלוונטיות הראייתי, ואת כללי הפסילה הבאים: פסלות ראיות עקב אי חוקיות בדרך השגתן, עדות שמיעה וחריגה המרכזיים בהליך הפלילי, עדות סברה, מעשים קודמים והחריגים המרכזיים: שיטה ומעשים דומים, וכלל הראיה הטובה ביותר, ואבחנתה מעקרון הראיה המקסימאלית.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית. אפשרות לציון מיטיב עד 5 נקודות לציון הסופי.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

תנאי קדם: לימוד הקורס "דיני ראיות" (אפשרי במקביל).

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

כתב העת Law and Ethics of Human Rights עורך ראשי: ד"ר משה כהן-אליה

כתב העת יוצא לאור בהוצאה האלקטרונית של אוניברסיטת ברקלי (bepress) משנת 2007. התלמידים, חברי המערכת, יהיו נוכחים בסדנת חוקרים בינלאומית בנושא: Rights, Balancing and Proportionality שתתקיים בתל-אביב בינואר 2009 בהשתתפות חוקרים בעלי שם עולמי בתחום. התלמידים אמורים לבצע עבודת עריכה מהותית וטכנית על המאמרים שיתקבלו לפרסום בחוברת הרביעית של כתב העת.

כהונת המערכת תימשך עד למועד הפרסום של החוברת השנתית (אף אם הדבר יימשך לאחר תום שנת הלימודים). עיקר עבודת העריכה מתקיים בסמסטר ב'.

תלמיד, חבר מערכת כתב העת, יהיה פטור – לפי המלצת העורך ובאישור הדיקן – מלימוד קורס בחירה משפטי של 4 נקודות זכות עבור שנת חברות המערכת.

עובדת כהונתו של התלמיד כחבר מערכת של כתב העת תצוין בגיליון הציונים של התלמיד.

דרישות קבלה:

- חברי המערכת ייבחרו על-ידי העורך מקרב תלמידים מצטיינים משנה ב' ו-ג' אשר יגישו את מועמדותם בצירוף קורות חיים וגיליון ציונים.
- נדרשת שליטה ברמה גבוהה בשפה האנגלית.
- הקבלה לקורס זה היא לאחר ריאיון אישי ולא במסגרת ההרשמה הרגילה.

כתב העת "עלי משפט" השופט רחמים כהן

1. המרכז האקדמי מוציא לאור כתב עת משפטי - "עלי משפט".
2. המערכת מורכבת מתלמידי המרכז האקדמי.
3. חברי המערכת ייבחרו על-ידי העורך מתלמידי שנים ב' ו-ג' אשר יגישו את מועמדותם.
4. תלמידים המעוניינים להימנות על מערכת כתב העת, יידרשו להגיש בקשה בכתב וקורות חיים וירואיינו על-ידי העורך במהלך חופשת הקיץ.
5. הקריטריון העיקרי לקבלת תלמידים כחברי מערכת, הוא הצטיינות בלימודים.
6. כהונת המערכת תימשך עד לסיום הוצאת החוברת השנתית, גם אם הדבר ימשך לאחר סיום שנת הלימודים.
7. תלמיד, חבר מערכת כתב העת יהא פטור, לפי המלצת העורך ובאישור הדיקן, מלימוד קורס בחירה משפטי של 4 נקודות זכות עבור שנת חברות במערכת. למד התלמיד קורס מעשי, יהא פטור מלימוד קורס בחירה משפטי בהיקף 2 נ"ז בלבד, עבור שנת חברות במערכת.
8. תלמיד אשר מאמר או רשימה מפרי עטו יפורסמו בכתב העת יהא פטור, עפ"י המלצת העורך ובאישור הדיקן, מלימוד מקצוע בחירה משפטי של 2 - 4 נקודות זכות. פטור זה יינתן פעם אחת בלבד, גם אם פרסם התלמיד יותר ממאמר אחד.
9. פרסם תלמיד מאמר בכתב העת או כיהן כחבר מערכת, תצוין עובדה זו בגיליון הציונים של התלמיד.
10. על פי תקנון הלימודים, לא ניתן ללמוד יותר מ- 10 נ"ז קורסים מעשיים, במהלך התואר.

הקבלה לקורס זה, היא לאחר ריאיון אישי ולא במסגרת ההרשמה הרגילה.

הערה: ניתן להשתתף בכתב עת אחד בכל התואר, סטודנט שהשתתף בכתב העת המשפטי "עלי משפט", לא יוכל להשתתף בכתב עת משפטי בשפה האנגלית בתחום זכויות האדם ולהיפך.

מבוא לקניין רוחני עו"ד עמיר פרידמן

עולם קנייני הרוח הנו עולם עשיר ומגוון, הכולל בחובו תחומים רבים לרבות דיני הפטנטים, זכויות היוצרים, סימני המסחר, המדגמים, העוולות המסחריות (גניבת עין, הכבדת גישה), המחשבים, האינטרנט ועוד. תחומי משנה אלו הופכים את עולם הקניין הרוחני לעולם משפטי תוסס, מרתק, דינאמי, מורכב וחשוב ביותר.

תחומי הקניין הרוחני חולשים, למעשה, אל עבר כל פינה אפשרית בתעשייה, בטכנולוגיה ובמסחר הבינלאומיים, לרבות תחומי הבמה, המוסיקה, הספרות, המוניטין העסקי, הצילום, העיצוב, תוכנות שיתוף הקבצים, האינטרנט, התקשורת, המחשבים, הספורט, התאגידים, ההגבלים העסקיים ועוד. רב גוניות תחום זה, מחייב את ערכאות השיפוט לתור אחר פתרונות חדשניים, על מנת לתת מענה לשאלות בעלות השלכות כלכליות, מסחריות ומשפטיות נעלות.

ערכו של קניין רוחני בעולם המסחר המודרני זכה להכרה משפטית רחבה, שעה שפעילויות מסחריות רבות מושתתות על הזכות לשימוש וניצול הידע הרוחני שנצבר ופותח על ידי בעלי הקניין. עידן המחשבים והאינטרנט הביא עמו סוגיות חדשות ומורכבות בתחומי הקניין הרוחני וגם בהם עוסק המשפט תוך ניסיונו להדביק את קצב ההתפתחויות הטכנולוגיות.

המציאות העסקית, מחייבת כיום את מרבית העסקים בשוק להגן על נכסים בלתי מוחשיים, מתחום הקניין הרוחני, כגון מוניטין, סודות מסחריים, פטנטים, מדגמים, סימנים מסחריים ועוד. בד בבד, הגדילה ה"משפטית" של החברה את מודעות הציבור לחשיבותן של זכויות הקניין הרוחני. כתוצאה מכך, גם אנשים פרטיים, ולא רק עסקים, מבקשים להנות ולקצור רווחים מזכויות הקניין הרוחני. היום, למשל, אין זה נדיר שגם ממציא פרטי, כגון סטודנט לעיצוב תעשייתי, קולנוע או פרסום, יפעל להגנת זכויות הקניין הרוחני הטמונות בעבודות שיצר במסגרת לימודיו.

הקורס יוקדש להצגת תחומי הקניין הרוחני, על רובדיהם השונים, מתוך ניסיון לעמוד על מהותם, חשיבותם וטבעם של דינים אלו, המוצבים כיום באור הזרקורים במשפט הישראלי והבינלאומי.

מרכיב הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

מדיניות הגירה בישראל עו"ד יונתן ברמן

בשנים האחרונות, במקביל לעיסוק הגובר של בתי המשפט בסוגיות הנוגעות להגירה, נשמעים במדינת ישראל קולות הקוראים להוציא שאלות של הגירה אל מחוץ לתחום הביקורת השיפוטית של בתי המשפט, במיוחד כאשר מדובר בביקורת ברמה החוקתית. בקורס זה נבחן את סוגיות ההגירה המרכזיות שעמן מתמודד המשפט בישראל ונשאל, בין השאר, האם דיני ההגירה אכן מהווים תחום משפטי שייחודיותו מצדיקה הבחנה בינו לבין תחומים אחרים ומשיכת ידיה של המערכת המשפטית ממנו. לאחר דיון תאורטי בתופעת ההגירה, מושג האזרחות ושאלת קיומה של זכות להגר נבחן את הדינים הרלוונטיים במדינת ישראל, ולאחר מכן נעבור לדיון בקבוצות ספציפיות של מהגרים. בין השאר נתייחס למהגרי עבודה, פליטים ומבקשי מקלט, קורבנות סחר בבני אדם ולדינים המיוחדים החלים על פלסטינים.

מרכיב הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

מוסר ומסחר - אחריות חברתית של תאגידים ד"ר רונית דוניץ-קידר

מקובל לחשוב על העולם העסקי כעל עולם המתנהל עפ"י פרקטיקות של תחרות חופשית, מתוך שאיפה להפיק את מירב התועלת הכלכלית. שאלות של רגולציה מוסרית ואחריות חברתית, לעומת זאת, נתפשות בשיח הציבורי כמוטלות על מדינות, ממשלות וגופים ציבוריים מטעמן. ואולם, בשנים האחרונות, עם העלייה בכוחם הכלכלי והפוליטי של תאגידי הענק הרב-לאומיים, החלה להישמע הקריאה להחיל כללים אתיים וחברתיים גם על תאגידיים אלה.

הקורס יבחן תפישות חדשות המבקשות להטיל אחריות חברתית ונורמות אתיות על תאגידיים, מתוך הבנה כי על חברות הענק להתחשב בהשפעות העמוקות של פעילותם על החברה בכללותה. בין אלה ניתן למנות את הקריאה למחויבות "ירוקה", את "התו החברתי" המוענק לחברות המתחייבות לעמוד בקריטריונים החברתיים של שמירה על זכויות עובדים ועל גישה לאנשים עם מוגבלויות, הקריאה למחויבות תאגידיים רב-לאומיים להגנה על זכויות אדם, ועוד. הדיון בתפישות אלה יעשה מתוך מבט רחב על השאלות האתיות המתעוררות בעקבות תפישות חדשות אלה, תוך דיון בסוגיות של היקף האחריות החברתית הראוי לחברות פרטיות, מקור הסמכות של רגולציה כזו (הסדרה עצמית מול הסדרה בינלאומית מחייבת), שאלות של פלורליזם משפטי, שאלות של אכיפה, של היקפן ועומקן של חובות תם-לב הלב וההגינות בעסקים, מקומה מעמדה ואופייה של הפילנתרופיה בהקשר רחב זה, ועוד.

מרכיב הציון הסופי:

100% בחינה סופית.

עד 5 נקודות ציון מיטיב על השתתפות פעילה בכיתה.

שיטת הבחינה: תקבע בהמשך.

מוסר וערכים במשפט ד"ר יואב המר

הקורס יבחן את הקשרים בין מוסר וערכים לבין המשפט. נעסוק בפסקי דין מהארץ ומחו"ל שבהם נדונו סוגיות מוסריות כגון: הפלות, המתת חסד, היחס הראוי לחיות, עונש מוות וצדק בענישה, צדק חלוקתי, אפליה גזעית, העדפה מתקנת, זכויות של הומוסקסואלים, הזכות להורות (פרשת נחמני). נבחן את הטענות של דבורקין שמאחורי מערכות כללים משפטיים עומדים עקרונות מוסריים וששופטים צריכים להיעזר בשיקולים מוסריים, ואת ההתנגדות לכך מצד פרגמטיסט כמו פוזנר, הסבור שאין אמת ושקר בענייני מוסר ושטענות מוסריות לא מייצגות יותר מאינטואיציה או רגש. ברור שכל מדינה חייבת להגן על ערכי החיים, שלמות הגוף, ואולי אף הקניין. אך האם ראוי שהמדינה תפעל באמצעות חקיקה כדי לקדם ערכים נוספים? למשל, האם המדינה רשאית בשם ערך השוויון לאסור על מועדון חברים שלא לקבל אדם בשל צבע עורו? האם בשם ערכי היהדות רשאית המדינה לאסור על יבוא בשר לא כשר? האם בשם השוויון צריך לאסור על פורנוגרפיה המציגה נשים כאובייקט? אפשר למצוא מגוון של תשובות בנוגע ללגיטימיות של השימוש במשפט כדי לקדם ערכים, ואנו נבחן אותן בקורס.

חובות הקורס: נוכחות בשני שלישי מהשיעורים.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
מיטיב בגין נוכחות והשתתפות.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

מחלוקת, פרשנות ושאלת הסמכות במשפט העברי ד"ר אבישלו וסטריין

מחלוקת וסמכות הן שאלות הרובצות לפתחה של מערכת משפטית באשר היא. מערכות שונות מפתחות מגוון מנגנוני הכרעה למחלוקות משפטיות, ועוסקות בשאלת הסמכות דרך דיון במעמדה של הרשות המחוקקת, בתפקידה של הרשות השופטת ובמושגים כדוגמת התקדים המחייב. סוגיות אלו קשות שבעתיים עבור מערכת משפט דתית. הקורס בוחן את התפתחות המשפט העברי דרך עיון במושגי היסוד: מחלוקת וסמכות. במסגרת זאת נעסוק בשאלות כדוגמת כיצד מתייחס המשפט העברי למחלוקת, מה מעמדן של דעות דחויית בהלכה ומה מקור כוחן של העמדות הדומיננטיות.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
עד 5 נקודות ציון מיטיב על השתתפות פעילה בהרצאות.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

מיניות, מגדר ומשפט ד"ר יובל מרין

הקורס יבדוק את נקודות המפגש האידאולוגיות והמוסריות בין משפט למיניות ואת התפקיד שממלא ההליך המשפטי בעיצוב התפיסות החברתיות הנוגעות למין, מיניות ותפקידי מגדר. נדון בתאוריות מודרניות ופוסט-מודרניות של מיניות ומגדר וביחסי הגומלין בין התאוריות למשפט. דגש מיוחד יושם על התאוריה הקווירית ועל תיאוריות פמיניסטיות של המשפט, ובכלל זה הפמיניזם הליברלי, הפמיניזם התרבותי והפמיניזם הרדיקלי. נדון בהיבטים חוקתיים של עקרון השוויון ובאפליה על בסיס מין, מגדר ונטייה מינית, ונבחן פתרונות שונים שהוצעו בתחומים אלה. נעמוד על המתח הקיים בין תפיסות ביולוגיות וחברתיות של נטייה מינית ומגדר וננתח את השפעתן של המדע הנוגע לחקר המיניות והמגדר על עיצוב ההסדרים המשפטיים. במסגרת הקורס נדון גם בסוגיות הנוגעות להסדרת מיניות במשפט הפלילי; בתפיסה הקווירית של "הטרנסקסואליות כפויה"; בחלוקה הבינארית לתפקידי מגדר, ובגישות ביקורתיות ביחס למוסד המשפחה והנישואין.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

משפט האינטרנט והעולם המקוון

ד"ר דוד א. דנואל

במאה העשרים ואחת כולנו דגים מקוונים ברשת האינטרנט, ההולכת מן הים הגדול אל הים הגדול וסוף אין לה. ככאלה, ענין לנו בלימוד ההיסטוריה הקצרה של העולם המקוון, בהבנת כללי המשחק החלים במרחבי הסייבר-ספייס שלו ובהכרת אופני ההתערבות של מדינות העולם הריאלי בחיים השוצפים-קוצפים המתנהלים בין אינ-ספור הכניסות והיציאות של אוטוסטרדות המידע הוירטואליות. תחומי המשפט הנוגעים לכך רבים ומגוונים, ובקורס שלנו נתמקד באלה: זכות יוצרים ביצירות מוצבות רשת; בסיסי נתונים מקוונים; מלחמות סימני מסחר ושמות מתחם; חוזים מקוונים; הגנת הצרכן; פרטיות ואבטחה; אחריות לתכנים פוגעניים ובלתי-חוקיים ברשת; סמכות שיפוט (ההיבט הטריטוריאלי וה-long arm rules). תידרשנה השתתפות אקטיבית בדיונים בכיתה ועבודת הכנה נאותה לקראתם, שבמרכזה קריאות חובה משיעור לשיעור, חלקן באנגלית.

מרכיבי הציון הסופי:

85% עבור בחינה סופית בסיום הסמסטר.
15% עבור השתתפות פעילה ותורמת.

במסגרת הערכת איכות התוצרים, יושם דגש על התנסחות בהירה ועל חשיבה וניתוח בכלים משפטיים.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

תנאי קדם: הקורס פתוח לתלמידי השנים ג' ו-ד' בלבד, וההשתתפות בו מותנית בהשלמת קורסי החובה "דיני חוזים" ו"דיני נזיקין" בציון "עובר" ובהשלמת קורס החובה "דיני קניין" בציון "עובר" או לימודו במקביל.

משפט השלטון המקומי: עקרונות, מבנה וסמכויות עו"ד נחמיה אבנרי

"לאזרח... הממוצע, האפשרות לבריאות, אושר והתקדמות למימוש האידיאל היווני העתיק בדבר 'הטוב הנפלא' תלויה ברשות המקומית בה הוא תושב, יותר מאשר כל גורם אחר בסביבתו" (Graham Wallas).

לצד שלוש הרשויות: המחוקקת, השופטת והמבצעת המרכיבות את השלטון המרכזי, ניצבות למעלה מ-250 רשויות מקומיות הנכללות תחת שם כולל: "שלטון מקומי". השלטון המקומי מסדיר תחומי שלטון רבים ומגוונים במכלול היבטים הקשורים לחיי הפרט והקהילה. לפעילות השלטון המקומי מעורבות נרחבת והשפעה משמעותית על אורח חיי התושבים ואיכותם. כל אחד מאיתנו מתחכך בקביעות עם הרשות המקומית, שומע עליה רבות בתקשורת, אך בדרך כלל יודע מעט מאוד על היסודות עליהן היא מושתתת והבעיות עימן היא נדרשת להתמודד. בקורס נעסוק במגוון נושאים הקשורים לשלטון המקומי, ובהם: מעמדה המשפטי של הרשות המקומית; היחס בין השלטון המרכזי לבין השלטון המקומי; בחירות לרשות המקומית; מבנה ארגוני של הרשות המקומית; סמכויות הרשות המקומית; חוקי עזר; תקציב; תאגידי עירוניים.

לידע הנלמד בקורס חשיבות רבה לכל משפטן הדין בזכויות וחובות של תושבים, עסקים או גופים אחרים (המדינה, מגזר שלישי, תאגידיים ורשויות מקומיות שכנות) הבאים בדברים עם הרשות המקומית. אך לקורס חשיבות גם לכל אדם, שהרי כל אחד מאיתנו תושב ברשות מקומית, מושפע ממנה ובעל יכולת מעורבות והשפעה על תפקודה.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.
5 עד נקודות ציון מיטיב בגין השתתפות פעילה במהלך הקורס.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

משפט ומדיניות סביבתית ד"ר בועז שנור

מטרת הקורס היא לאפשר לתלמידים להכיר את דיני איכות הסביבה, כדי שיוכלו לעסוק בו, בין אם בהמשך לימודיהם, בין אם במסגרת עבודתם העתידית. ההיכרות תיערך מתוך שתי נקודות מבט:

1. מבט רחב על המאפיינים הכלליים של דיני איכות הסביבה: מטרתיהם, הדינים בהם נעשה שימוש, הבעיות האופייניות לדינים אלה, ההקשר הגלובלי ועוד. במסגרת זו יושם דגש על נושאים כמו האופי ההוליסטי של הסביבה, שיפור יכולתם של אזרחים פרטיים לתרום לאיכות הסביבה באמצעות שימוש במשפט הפרטי, המדינה כמזהם, וחקיקה לא סביבתית כמנוף לשיפור הסביבה.

2. מבט עומק על הטיפול המשפטי בבעיות הסביבתיות השונות: איכות המים, איכות האוויר, מניעת רעש, מניעת זיהום ים וחופים, שמירה על שטחים פתוחים, טיפול בפסולת, טיפול בחומרים מסוכנים, וזיהום קרקע.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

תנאי קדם: לימוד במקביל של הקורס "דיני מנהל ציבורי".

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

משפט ועוני – נגישות לצדק בישראל עו"ד יובל אלבשן

כל עורך דין שמסייע לאוכלוסיות מוחלשות להילחם בעוניין מודע לכך שלא ניתן לנתק בין סוגיית הצדק החברתי, שתרגומו לעגה המשפטית לובש בדרך כלל לבוש של זכויות חברתיות, לבין נושא הנגישות למשפט. מטבען רלבנטיות הזכויות החברתיות בעיקר לעניים ולעולם תהייה דרכם של העניים לבתי המשפט זרועה מכשולים רבים. הניסיון שהצטבר בתחום זה של עריכת דין בעולם מצביע על כך שדווקא בתקופה הנוכחית, במערכות משפט מודרניות הפועלות תחת משטרים דמוקרטיים שמבוססים על אידיאת השוויון בפני החוק, כשגם העני וגם העשיר נכנסים בשערי אותו אולם, נעמדים לפני אותו שופט וכפופים לאותה מערכת נורמטיבית של כללים, דווקא עכשיו הפך הצדק להיות כמעט בלתי ניתן להשגה לחלקים הולכים וגדלים מהחברה המערבית.

במהלך הקורס ננסה לתת הסברים לקשיים אלה, תוך שנתאר את אותה דרך חתחתים שצריך לעבור אותו אזרח מוחלש כדי להגיע לבתי המשפט ולהגן שם על זכויותיו. נעמוד על המכשולים הרבים שמוצבים בדרכו: המכשול השפתי; התרבותי; האמון; הכלכלי; העדתי; הלאומי; המהותי – זכויות חברתיות ועוד. לצורך זה נסקור את האוכלוסיות המוחלשות המרכזיות החיות כיום בישראל: הנשים הנסחרות; מהגרי העבודה; העובדים העניים; נוער מנותק; המיעוט הערבי; נשים; תושבי השכונות ועיירות הפיתוח והעולים החדשים. לבסוף נתאר את הפתרונות שנמצאו בעולם המערבי לבעיה זו – של העדר צדק לאוכלוסיות מוחלשות ובראשן עריכת הדין החברתית נגד עוני (poverty lawyering).

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים. שאלון רב ברירה – אמריקאי.

משפטים מודרכים ד"ר שחר ולר

מטרת הקורס היא לאפשר לתלמידים להתנסות בניהול הליך משפטי על כל הכרוך בכך: הכנת טיעונים למשפט; עריכת מחקר משפטי מעמיק ויסודי ויישומו ביחס לבעיה משפטית ספציפית; וטיעון בעל-פה בפני בית-המשפט. הכנת המשפט נועדה לשפר את יכולת התלמידים לבצע מחקר משפטי ואת יכולת הביטוי שלהם בכתב ובעל-פה.

נושאי המשפטים נקבעים מראש והם נסבים על בעיות המתעוררות במסגרת המקצועות הנלמדים במרכז האקדמי. המשפטים מתקיימים במהלך כל השנה כאשר כל תלמיד נוטל חלק במשפט אחד. בכל משפט משתתפים ארבעה תלמידים כאשר כל צד במשפט מיוצג בידי שני תלמידים. המשפטים נערכים במסגרת ערכאות שונות (בג"צ, בית-המשפט המחוזי וכיוצא בזה). העובדות נתונות ולא ייתכנו לגביהן חילוקי-דעות. השופטים במשפטים המודרכים הם מורי המרכז האקדמי, שופטים, ועורכי-דין.

שלבי המשפט המודרך: הכנת טיוטות כתב טענות והגשתו למדריך; הדרכה לתלמידים והערות; הכנת כתב טענות סופי והגשתו לבית-המשפט; טיעון בעל-פה בפני בית-המשפט. המשפטים פתוחים לציבור התלמידים. הקורס פתוח לתלמידים מצטיינים משנה ב' שממוצע הציונים שלהם בשנה א' הוא 88 ומעלה ולתלמידי שנה ג' שממוצע הציונים שלהם בשנים א' ו-ב' הוא 85 ומעלה. הקבלה לקורס מותנית בראיון אישי, סטודנטים שמעוניינים ירשמו במזכירות. הקורס מוגבל ל-16 משתתפים. מועדי הפגישות בין המנחה לתלמידים יקבעו במפגש הפתיחה.

מרכיבי הציון הסופי:

80% - טיעון בכתב;

20% - טיעון בעל-פה.

הציון הסופי ייקבע גם בהתבסס על הערכות השופטים.

הערה: לא ניתן ללמוד יותר מ-10 נ"ז קורסים מעשיים, במהלך התואר.

נזק ראייתי במשפט הפלילי עו"ד יובל ליבדרו

דוקטרינת "הנזק הראייתי" הינה דוקטרינה מוכרת ומקובלת במשפט האזרחי הנזיקי בישראל. במסגרת הקורס ננסה לבחון רעיון חדשני של יישום הדוקטרינה במשפט הפלילי.

בקורס נעמוד על טיבה של דוקטרינת "הנזק הראייתי", יסודותיה, התאמתה למשפט הפלילי, הערכים והאינטרסים המתמודדים בזירת הדוקטרינה, הצורך בדוקטרינה, ההבדלים שבין דוקטרינת "הנזק הראייתי" לדוקטרינת "ההגנה מן הצדק" והמודלים השונים לביסוס הדוקטרינה (המודל החוזי, המודל המנהלי, המודל החוקתי ועוד).

במסגרת הקורס נבחן את הנסיבות העובדתיות המעוררות את הדוקטרינה במשפט הפלילי: מחדלי חקירה והפללות מכוונות, הודעות והודאות (ללא אזהרה, ללא תיעוד, שלא בשפת החשוד), הגשת כתב אישום וחומר חקירה, אופן ניהול ההליך על ידי התביעה, משפט חוזר.

כן נבקש לבחון מהן התרופות הראויות לנפגע נזק ראייתי. תרופות משפטיות כמו זיכוי, ביטול, הפיכת נטלי הוכחה, דרישת תוספות ראייתיות ותרופות לבר משפטיות (של הנאשם) כמו פיצויים, העמדה לדין פלילי, העמדה לדין משמעתי (שוטר ופרקליט).

לבסוף, נבחן אפשרות של גרימת נזקים ראייתיים מצד השחקנים האחרים במגרש כמו הנאשם והחשוד, בית המשפט, העדים, הקורבן, הסנגור, הציבור והתקשורת.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.

ציון מיטיב של עד 5 נק' עבור השתתפות פעילה.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

תנאי קדם: לימוד הקורס "דיני ראיות" (אפשרי במקביל).

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

נשים ופשיעה פרופ' שרה בן-דוד

הכרות עם המגוון הרחב של מעורבות נשים בפשיעה, כעברייניות, כקורבנות וכקורבות משפחה של עבריינים. בקורס ידונו היבטים שונים של נשים ופשיעה, כשנקודת המבט המשותפת היא התכונות הפסיכו-חברתיות שמאפשרות להסביר ברמה החברתית, המערכתית והאישית את התנהגותן של נשים או אישה מסוימת בעולם העברייני ובשטחים המשיקים לפשיעה ולעולם העברייני.

בקורס ישולב דיון תיאורטי ומעשי במגוון נושאים רחב וזאת מנקודת מבט קרימינולוגית. במהלך הקורס תהיה התייחסות לנושאים הקשורים לנשים ופשיעה בהיבט הרחב ביותר: עברייניות, אמהות עברייניות, נשים במאסר,

כנות זוג של עבריינים, אמהות לעבריינים, בנות ואחיות של עבריינים, נשים כקורבנות, תהליכי גיוס נשים לעולם העברייני, זנות, סמים, אלימות במשפחה, אמהות אלימות ועוד.

מרכיבי הציון הסופי:

90% בחינה סופית.
10% השתתפות בדיונים בכיתה.

שיטת הבחינה: מבחן (אמריקני) על הנלמד בשיעורים וחומר הקריאה הביבליוגרפי - עם ספרים סגורים.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה בהרצאות והשתתפות פעילה בדיונים בכיתה.
בקראות בחומר הנלמד בהרצאות ובחומר הקריאה הביבליוגרפי.

סדנה בעריכת דין, סנגוריה וזכויות במשפט הפלילי

עו"ד משה הכהן שיעור וסדנה, 6 נקודות

הסדנה נועדה לפתוח לסטודנטים למשפטים צוהר אל עולמו של הסנגור בהליך הפלילי בישראל. במסגרת הסדנה ירכשו הסטודנטים ידע וכלי חשיבה וניתוח הנדרשים ממשפטן המבקש לעסוק בלימוד סנגוריה על חשודים ונאשמים בהליך הפלילי. כמו כן, יתאפשר לסטודנטים להכיר מקרוב את הפרקטיקה הפלילית הנוהגת וליטול חלק ב"עבודת-שטח" מגוונת ומאתגרת בצמוד לעורכי-דין העומדים בחזית העשייה הפלילית בארץ במגזר הפרטי ובעבודת הסנגוריה הציבורית.

הסנגוריה הציבורית, שהוקמה בשנת 1996, אחראית למתן ייצוג משפטי הולם לנאשמים מחוסרי אמצעים ולזכאים אחרים על פי חוק בהליכים משפטיים פליליים המתנהלים נגדם. כיום מייצגת הסנגוריה הציבורית מספר רב של חשודים ונאשמים, אף כי אחוז גבוה מן ההליכים הפליליים בישראל עדיין מתקיים כשהנאשם בלתי מיוצג.

בחלק המעשי של הסדנה ישתלבו הסטודנטים בעבודה מעשית בצמוד לעורכי-דין, המטפלים בתיקים פליליים במגזר הפרטי בחסות הסנגוריה הציבורית, וכן לאלה המטפלים בתיקי הסנגוריה הציבורית בערכאות השונות. הסטודנטים יסייעו לסנגורים בהכנת הגנתם של נאשמים וחשודים, ובמעקב אחר הליכים משפטיים בעניינים פליליים המתנהלים עם ייצוג וללא ייצוג. בעבודתם, יתלוו הסטודנטים לעורכי-הדין לדיונים בבתי המשפט, לפגישות עם חשודים ונאשמים ולפגישות עם גורמי התביעה השונים. כמו כן יקיימו הסטודנטים תצפיות באולמות בתי המשפט ויוכלו לקחת חלק גם בעבודה המתנהלת בסנגוריה הציבורית בטיפול בעניינים עקרוניים שונים שעל סדר היום הציבורי.

במסגרת החלק העיוני של הקורס נתכנס בכל שבועיים לשיעור בן שעתיים, בו נדון בהיבטים שונים של הזכות לייצוג בהליכים הפליליים השונים, בסוגיות שונות הכרוכות בניהול ההליך הפלילי, ובזכויות עצורים ונאשמים. בין היתר נעסוק באופן הטיפול בתיק פלילי, באסטרטגיות הגנה על נאשם וחשוד, בחקירה נגדית של עדים, בסוגיות אתיות ומקצועיות שונות המאפיינות את עבודת הסנגור ובנושאים נוספים הנוגעים לייצוג בהליך פלילי בכלל ועל ידי הסנגוריה הציבורית בפרט.

כמן כן יתקיימו הרצאות אורח בנושאים הקשורים לעבודת הסנגור. ייתכן כי ישולב בסדנה גם אימון מעשי ומודרך בטיעון וייצוג בבית משפט (trial advocacy).

במהלך השנה אף יתקיימו סיורים לימודיים וייתכנו פעילויות משותפות נוספות למשתתפים בסדנה.

הסדנה נועדה לסטודנטים בעלי מוטיבציה גבוהה, המגלים מחויבות לזכויות נאשמים וחשודים ואשר שואפים להשתלב בעבודה עתידית בתחום המשפט הפלילי.

תנאי קדם:

הסדנה מיועדת לתלמידי החטיבה למשפט פלילי ולקרימינולוגיה. מספר המקומות מוגבל ולא יעלה על 20. הקבלה לסדנה תיעשה לאחר ראיון אישי, בו תיבחן התאמתו של הסטודנט למסגרתה ויכולתו להשקיע את משאבי הזמן הנדרשים בסדנה.

מרכיבי הציון הסופי:

20% - קריאת חומר עיוני לקראת המפגשים הדו-שבועיים והשתתפות פעילה בשיעורים ובסיורים.
30% - דוחות מסכמים סמסטריאליים על העבודה המעשית ודיווח בעל-פה ובכתב על עבודתו המעשית של הסטודנט.

50% - הערכה של העבודה המעשית בת 4 שעות שבועיות (לפחות) לאורך כל שנת הלימודים.

הנוכחות הסדירה בשיעורים ובמפגשים המשותפים השונים וכן העבודה המעשית השוטפת הינן מטלות חובה. לפי הנחיות החטיבה למשפט פלילי ולקרימינולוגיה, **היעדרות מעבר לשיעור עיוני אחד או מפגש מעשי שבועי אחד בסמסטר תגרוור הרחקה מן הסדנה.**

העבודה המעשית תתקיים **כולה** במשרדי עורכי דין ובבתי משפט **בירושלים** ועל התלמידים להיות מודעים לכך.

הערה: לא ניתן ללמוד יותר מ- 10 נ"ז קורסים מעשיים.

סדנה לזכויות עצורים עו"ד רחלה אראל

בישראל של 2009, מצויים כ- 23,000 כלואים המוחזקים במתקני כליאה של שירות בתי הסוהר. הסטאטוס המשפטי של הכלואים אינו הומוגני, והוא מורכב מאסירים פליליים, אסירים ביטחוניים, אסירים אזרחיים, לוחמים בלתי חוקיים, עצורים פליליים, עצורים מנהליים ומוחזקים המיועדים להרחקה מכוח חוק הכניסה לישראל.

בבתי הסוהר מצויות אף אוכלוסיות מגוונות, הדורשות התייחסות מיוחדת: נשים, קטינים, נכים, חולי נפש, קשישים, עברייני מין, עברייני אלימות במשפחה, זרים, שומרי מצוות, שב"חים ועוד.

על פי דוחות הסגוריה הציבורית ולשכת עורכי הדין בישראל, הנוגעים לתנאי הכליאה בארץ, אוכלוסיית העצורים והאסירים בישראל סובלת מתנאי כליאה קשים: צפיפות, תנאי תברואה לקויים, העדר טיפול רפואי או נפשי ראוי, קבלת מזון בכמות שאינה מספיקה ובאיכות ירודה. מחלקם נמנעת האפשרות לביקורים או לטיולים בחצר, חלקם אינו זכאי לחינוך ולשיקום, ובעיקר - רובם ככולם אינם מודעים לזכויותיהם הבסיסיות על פי חוק.

למרבת הכלואים אין כסף לממן שכר טרחת עורך-דין, ואף לא להיאבק על תנאי כליאתם. ככלל, אסירים אינם זכאים לייצוג משפטי מטעם הסגוריה הציבורית במסגרת עתירות אסירים.

בשונה ממה שממקובל לחשוב, תחום ההגנה על זכויות אסירים ועצורים ותנאי מחייתם הינו מנהלי – חוקתי ביסודו, ולא דווקא פלילי. הסדנא תאפשר לסטודנטים לקנות ידע תיאורטי ומעשי בתחומים מגוונים: עתירות אסירים, עתירות לבג"צ, דיונים בפני ועדות שחרורים, בתי משפט לעניינים מינהליים, ועדות אלימות במשפחה, הרשות לשיקום האסיר, תביעות נזיקין של עצורים שזכויותיהם הופרו בבית משפט לתביעות קטנות ועוד.

במסגרת השיעור השבועי בסדנא, תיעשה היכרות עם מסמכי יסוד במשפט הבינלאומי הנוגעים לזכויות אדם בכלל ולזכויות עצורים ואסירים בפרט: אמנות, הצהרות, החלטות, כללי תקינה בינלאומיים ומשפט הומניטארי; תידון המסגרת הנורמטיבית לכליאת עצורים ואסירים בישראל, ובכלל זה נעמוד על הקשר שבין המעמד המשפטי של הכלוא לזכויותיו ככלוא ולתנאי מחייתו; נעמוד על האבחנה שבין זכויות מוקנות לזכויות שבשיקול דעת; נתייחס לסיווג ולמיון אסירים וכן לתנאי הכליאה של אוכלוסיות מיוחדות; נעסוק בסוגיות נבחרות בתחום זכויות האדם של מי שמצויים במשמורת חוקית, ונדון בדרכים להתמודדות עם הפרת זכויות הכלואים במישור המדינתי והבינלאומי.

במסגרת העשייה הקלינית בסדנא, יתנסו הסטודנטים בעבודה משפטית מעשית ומגוונת למימוש זכויותיהם של עצורים ואסירים, לרבות הגשת עתירות מנהליות, תביעות אזרחיות, מפגשי עבודה עם ארגוני זכויות אדם וייזום הליכי חקיקה. הסטודנטים יסיירו במתקני כליאה, יראיינו אסירים ויערכו תצפיות בבתי משפט. הסטודנטים יידרשו לעבודה עצמית על התיקים שבטיפולם (ניסוח מכתבי פניה לרשויות, הכנת חוות דעת משפטיות, ניסוח תביעות ועתירות ועוד). כמו כן, הסטודנטים ישתתפו במפגשי הדרכה פרטניים וכן בכנסים שונים הנערכים במסגרת המרכז האקדמי.

בשנת הלימודים התש"ע, הקליניקה תפעל כדלקמן:

1. הקליניקה **לא** תפעל בסמסטר א'.
2. בסמסטר ב', הסטודנטים יידרשו להשתתף בשיעור שבועי בן **ארבע** שעות אקדמיות, ולהקדיש **כארבע** שעות בשבוע לעבודה המעשית.

עבור השתתפות בקליניקה בסמסטר ב' יקבלו הסטודנטים 4 נ"ז.

3. סטודנטים שימשיכו את פעילותם בקליניקה גם בקיץ, יקבלו 2 נ"ז נוספות (ובסך הכל: 6 נ"ז).

הנרשמים לסדנא זו מחויבים להשתתף בקורס "דיני מעצר" של ד"ר חגית לרנאו. הקבלה לסדנא היא באמצעות ראיון אישי. מספר המשתתפים מוגבל. תינתן עדיפות לתלמידי החטיבה למשפט פלילי ולקרימינולוגיה.

קיימת חובת נוכחות בכל פעילויות הסדנא.

הערה: לא ניתן ללמוד יותר מ- 10 נ"ז קורסים מעשיים במהלך התואר.

סוגיות בדיני ירושה גב' שלי קרייצר-לוי

דיני הירושה ממוקמים על הצומת בין משפחה וקניין. לדינים אלה השפעות חברתיות וכלכליות נכבדות. בקורס נדון בהשלכות אלה, תוך עיסוק בשאלות המעסיקות את הפסיקה כיום. כך, נדון בחופש הציווי, מאפייניו והצדקותיו. כמו כן, נדון בסוגיית חוזי ירושה, השפעה בלתי הוגנת וכשרות לצוות, תקנת הציבור, פרשנות צוואה, ירושה על פי דין והמשפחה המודרנית ומזונות מן העזבון. בנוסף, נזכיר בקצרה אלטרנטיבות של מבני ירושה הקיימים בשיטות אחרות.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הערה: הקורס אינו פתוח לתלמידים שלומדים את הסמינר "דיני ירושה".

סוגיות בתחום המחשבה הפלילית ד"ר אלקנה לייסט

הקורס יעסוק במגוון סוגיות הקשורות לציר המודעות ולציר החפצי של המחשבה הפלילית. במישור המודעות ייבחן יחסו של המשפט הפלילי לטעות של הנאשם בקשר לרכיב מחויב של העבירה, כמו אי הסכמת הקורבן בעבירת מין, או ביחס לקיום הצדקה או פטור, כמו הגנה עצמית או כורח. בכל הנוגע למימד הרצוני של המחשבה הפלילית, יידונו בין השאר ההבחנות השונות בין המושגים: כוונה, מטרה ומניע, והדרך בה יושמו בפסיקה ובספרות. ייבחן כלל אי הרלבנטיות של המניע באספקלריה של דוקטרינות שונות כגון קנטור, עבירות שגאה, ופטור עקב חרטה בניסיון. עוד ייבחנו ההגדרות השונות שניתנו לרכיב הנפשי של פזיזות, והקשר הראוי בין היסוד הנפשי לבין ההתנהגות האסורה.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

סטייה, פשיעה ותקשורת ד"ר רויטל סלע-שיוביץ

הקורס נועד לבחון סוגיות נבחרות בתחום הצגת הסטייה והפשיעה בתקשורת כגון: אילו פשעים מסוקרים בתקשורת, השפעת סיקור הפשיעה בתקשורת על עיצוב המדיניות של המשטרה ומערכות אחרות (הכנסת ובתי המשפט), רצח אופי בתקשורת, פאניקה מוסרית בתקשורת, משטרה ותקשורת, התקשורת וההליך המשפטי, עבריינים כגיבורי תרבות וכד'. הדיון בסוגיות יתמקד בהצגת מודלים תיאורטיים, סקירת מחקרים וניתוח של דוגמאות מתחום הסיקור התקשורת.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

עבירות מין במשפחה ד"ר לימור עצינוני

בשנים האחרונות אנו עדים למודעות חברתית הולכת וגוברת לתופעה של עבירות בתוך המשפחה. מודעות זו הביאה בשנים האחרונות, בארץ ובמדינות אחרות, גם לתחילתה של התייחסות מיוחדת של המחוקק לעבירות אלו, התייחסות שבאה לתת ביטוי להכרת המחוקק במאפיינים המיוחדים של עבירות אלו, אשר יש בהן פגיעה, תוך ניצול יחסי המרות והתלות הייחודיים הקיימים במסגרת המשפחה. לנושא עבירות המין יוחד מקום נרחב ורב חשיבות בקודקס הפלילי במדינת ישראל. תחום זה, הינו תחום מרכזי שבו נעשו שינויים מרחיקי לכת בשנים האחרונות. מטרתו של הקורס המוצע הינה דיון מתקדם בסוגיות בתחום עבירות המין במשפחה. הקורס יתמקד בדיון רחב ומקיף בדיון הפלילי המהותי, אך לא יוגבל לדיון כללי בדיני עונשין בלבד, כי אם יעסוק בכל המטריה הפלילית הכוללת דיני ראיות ופרוצדורה, לרבות שינויים בחקיקה ומגמות חדשות בפסיקת בתי המשפט וכן באספקטים אזרחיים שונים הנוגעים לסוגיה. יחד עם זאת ולאור העובדה שנושא זה נקשר לדיסציפלינות לבר משפטיות כדוגמת אנתרופולוגיה, סוציולוגיה, פסיכולוגיה, חינוך ועוד, נבחן את התופעה תוך התבוננות רב ממדית ובאופן המשלב תחומים שונים. קורס זה מיועד ללימוד והבנת התופעה שהוגדרה במשך שנים רבות כטאבו, כבעיה חברתית מורכבת, תוך העמקה באספקטים פסיכו-סוציאליים ומשפטיים. מטרת הקורס המוצע ללמוד את הבעיה תוך פיתוח יכולת ניתוח השוואתי ועמידה על המשותף והנבדל בין דרכי ההתמודדות עם התופעה לפי החקיקה, הפסיקה והספרות בנושא.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

תנאי קדם: ציון "עובר" בקורס "דיני עונשין".

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

עבירות נגזרות – ניסיון ושותפות ד"ר שחר אלדר

על פי עקרונות היסוד של המשפט הפלילי - עקרון החוקיות, עקרון האשם והעקרון לפיו אין עונשין על מחשבות שבלב - נאשם יורשע רק אם התקיימו כל יסודותיה של עבירה הקבועה בחוק. כך, למשל, יורשע כגנב רק מי שביצע מעשה מוגמר של גניבה בליווי היסוד הנפשי הקבוע בעבירה זו. יחד עם האמור, המשפט מכיר בסדרה של עבירות נגזרות כבסיס להרשעה. הקורס יסקור את הקטגוריות השונות של העבירות הנגזרות, ויצג ניתוח של הניסיון הפלילי, הניסיון הבלתי צליח, הקשר הפלילי, השידול, ההסתה, הסיוע, הביצוע באמצעות אחר, האחריות למעשי שותפים לעבירה והשליטה בארגוני פשיעה. הקורס מהווה המשך לקורס הבסיס "דיני עונשין", ומיועד למי שמעוניין בהבנה מעמיקה יותר של המשפט הפלילי.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

תנאי קדם: ציון "עובר" בקורס "דיני עונשין".

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

עסקאות מסחריות בינלאומיות ד"ר אורי בן-אוליאל

עסקאות מסחריות בינלאומיות מהוות מרכיב מרכזי בכלכלת ישראל. בקורס זה ייבחנו היבטים משפטיים מעשיים ותיאורטיים, הנוגעים לעסקאות אלה. הדיון בקורס יתבסס בעיקר על הפסיקה והחקיקה בישראל בנוגע לעסקאות המסחריות הבינלאומיות, וכן על הדין הבינלאומי המהותי האחיד, אשר חל על העסקאות הללו.

לקורס שלושה חלקים. בחלק הראשון, ייבחנו הסוגים העיקריים של הסכמים מסחריים בינלאומיים, וביניהם מכר טובין בינלאומי, סוכנות מסחרית, זכיינות בינלאומית, והפצה. בחלק השני של הקורס, תיבחן סוגיית ההובלה הבינלאומית. בחלק זה יושם דגש על שטר המטען והביטוח הימי. בחלקו השלישי יעסוק הקורס בסוגיות המימון והתשלום בעסקאות הבינלאומיות. במסגרת זו, יידונו מכתב האשראי הדוקומנטרי, הערבות הבנקאית האוטונומית, ושטר החליפין הבינלאומי.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.
עד 5 נקודות ציון מיטיב.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

עסקאות נדל"ן עו"ד מוטי גלוסקה

העסקה במקרקעין היא עסקה שבה עוברות זכויות במקרקעין מאדם לאדם. העיסוק בתחום זה כולל לימוד והכרה של המושג "זכות במקרקעין" ואת הדרך בה מבצעים עסקה בזכות זו.

ניתן להשוות את העסקה במקרקעין לזירה המוקפת זרקורים. כל זרקור מאיר את הזירה מזווית אחרת. הזרקורים בדוגמא זו הם ענפי המשפט השונים אשר כל אחד מהם מאיר את העסקה מכיוון אחר.

ביסוד העסקה עומדת הזכות במקרקעין שהיא זכות קניינית. העסקה עצמה היא עסקה חוזית. לכל עסקה יש היבט של מיסוי. הזכויות במקרקעין נוצרות מכח דיני התכנון והבניה ולפיכך קיים קשר ישיר למשפט המינהלי. הואיל ואין לך כמעט עסקת נדל"ן שאינה ממומנת במימון הנה לך מעורבות של דיני הבנקאות, הבטוחות ודיני חדלות הפרעון. לבסוף, אחרון אחרון וחשוב – בהיות העסקה מתבצעת על ידי עורכי דין בסיוע מומחים מתחומים שונים – הרי לך נגיעה ישירה לתחום האחריות המקצועית וחלילה – הרשלנות המקצועית.

במסגרת הקורס תיבחן העסקה במקרקעין על כל היבטיה ולכל שלביה. יבדק השילוב של ענפי המשפט זה עם זה. נבחן מי הם "השחקנים" המשתתפים במחזה ומה תפקידם לכל אורך חייה של העסקה החל משלב הבדיקות המקדמיות והמו"מ, דרך של כריתת החוזה וכלה בשלב הביצוע.

הלימוד יעשה על רקע הכרת שוק הנדל"ן ותוך הפנייה ויישום של אירועים המתרחשים בזמן אמת וניתוח עסקאות המתבצעות הלכה למעשה. הקורס הוא אקדמי אך הוא מבוסס על הניסיון הפרקטי והמציאות שבלעדיה האקדמיה נותרת בגדר תיאוריה בלבד.

הקורס ייפתח בתיאור רקע כללי של ענף הנדל"ן, מיקומו במשק וההתפתחויות החלות בו לעת הזו. לאחר מכן תערך הכרות עם "הזכות במקרקעין" על כל היבטיה ומאפייניה. בהתבסס על הכרת הזכות ומרכיביה נתעמק בעסקה הבסיסית שהיא עסקת המכר תוך הבחנה בין מכר דירת המגורים לבין מכר של נכסים אחרים. מרכיבי העסקה הבסיסית דומים לגבי מכלול העסקאות כאשר, כמובן, לעסקאות מיוחדות יש מרכיבים ספציפיים אליהם נתייחס בנפרד.

על רקע הכרת עסקת הבסיס נפנה להכיר עסקאות שכיחות כמו – רכישת דירה מקבלן ועסקאות שכירות. מצויידיים בידע הבסיסי נפנה להכרה של עסקאות מיוחדות – עסקאות קומבינציה, פינוי – בינוי, קבוצות רכישה. שיעור נפרד יוקדש לנושא מימון העסקה במקרקעין ועקרונות מימון ענף הנדל"ן בכלל. לבסוף – לכל אורך הדרך תיבחן למעורבותו ואחריותו של עורך הדין המלווה עסקה במקרקעין.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הקורס מיועד לתלמידי שנה ד'.

עקרונות מימון ובנקאות למשפטנים ד"ר שילה ליפשיץ

הקניית מושגי יסוד בתחום מימון ובנקאות. הנושאים המרכזיים שילמדו: ערך הזמן של הכסף, סוגי הלוואות, סוגי ריביות, בדיקת כדאיות פרויקטים חסרי סיכון, בדיקת כדאיות פרויקטים מסוכנים, שוק ההון הישראלי, הגופים המוסדיים הפעילים בו וסוגי ניירות הערך הנסחרים בו.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
הגשת 80% מהתרגילים שינתנו במהלך הקורס הינו תנאי לגשת לבחינה.
ציון מיטיב עד 5 נקודות עבור הגשת כל התרגילים במועד.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הערה: הקורס אינו פתוח לתלמיד שלמד את הקורס "מבוא למימון".

עריכת דין קהילתית חברתית עו"ד יובל אלבשן

עורך דין קהילתי הוא כמו רופא משפחה שעובד בקרב קהילה מוחלשת: הוא מוכר, הוא עממי, והוא נגיש באופן שניתן לפנות אליו בכל שעה ובכל בעיה כדי לקבל ייעוץ משפטי. מרבית עורכי הדין הקהילתיים בעולם עובדים במסגרת מה שמכונה "חננויות זכויות" או "מרכזי זכויות". הכוונה למרכזים שנמצאים במרכז המסחרי של אותה קהילה, אשר נבנים כחננויות רגילות, כדי לא להרתיע את העוברים והשבים מלהיכנס שעריהן. השאיפה היא שכמו שאותה פונה ענייה יוצאת למרכז המסחרי וקונה תרופות בבית המרקחת או בקופת החולים, כך היא תעבור ליד חנות הזכויות ו"תקנה" עזרה משפטית חינם אין כסף. בד בבד, עורך הדין הקהילתי לומד את שפת הקהילה ואת הקודים התרבותיים השכיחים בה והופך, למעשה, למתורגמן בינה לבין מערכת המשפט הפורמאלית. כך, הופך המשפט (ובשאיפה, גם הצדק) להיות לחלק מנוף חייהם של אזרחים שעל פי רוב מוזרים ממנו.

במהלך הקורס נבקש להרכיש את הידע והמיומנויות הדרושים לעורך דין קהילתי בפרט ולעריכת הדין החברתית בכלל. נעשה זאת גם באמצעות תצפיות בבתי משפט ובמרכזי סיוע משפטי; נצפה בסרטי קולנוע וטלוויזיה ונערוך סדנאות שונות להרכשת מיומנויות בתחום זה. וכן נלמד לעומק את הנושאים הבאים: העצמת (legal Empowerment) אוכלוסיות חלשות; טכניקות להקשבה אקטיבית; תידוע אזרחים בדבר זכויותיהם; יישוג (Outreach) זכויות חברתיות וזכויות סוציאליות; עריכת דין מניעתית (preventive lawyering) (עוד. כמו כן ייערכו שני סיורים (ע"ח שיעורים) בקרב אוכלוסיות משוללות זכויות.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים. שאלון רב ברירה – אמריקאי.

פורטל זכויות אדם ד"ר גילה שטופלר

נושא זכויות האדם הינו אחד הנושאים החשובים והיסודיים בחברה הישראלית ומהווה נדבך מרכזי בפעילותה של המכללה. פורטל זכויות אדם הינו פרויקט ייחודי וחדשני של חטיבת זכויות האדם - אתר אינטרנט בו יכול ציבור המשפטנים, תלמידי המשפטים והקהל הרחב לקבל את כל המידע המשפטי העדכני הנוגע לזכויות האדם בישראל. מטרת הקורס היא לאפשר לתלמידים לשמש כחברי מערכת הפורטל וליטול חלק פעיל ומרכזי ביצירת תכנון, בעיצובו וביצירתו. חברי המערכת מעדכנים את הפורטל בדיווחים יומיים על פסקי הדין, העתירות, התביעות וההתפתחויות החשובות ביותר בתחום זכויות האדם בארץ ואף בעולם. בנוסף להבנה מעמיקה והיכרות רחבה עם תחום זכויות האדם, זוכים חברי המערכת להבין מקרוב את עבודת עורכי הדין ופעולת מערכת בתי המשפט באמצעות קריאה וניתוח של פסקי דין וכתבי בית דין מערכאות רבות ומגוונות ונושאים שונים ומגוונים. כן רוכשים חברי המערכת את היכולת לנתח סוגיות משפטיות מורכבות ולדווח עליהן באופן תמציתי ומדויק.

הנוכחות בכל המפגשים בקורס הינה חובה.

תנאי קדם: ציון 80 בדיני חוקה.

הציון הסופי בקורס ייקבע בהתאם לרמת ביצוע המטלות על ידי התלמיד.

אין צורך בכל ידע מוקדם בנוגע להפעלת אתרי אינטרנט.

מספר המקומות בקורס מוגבל. הקבלה לקורס תיעשה על סמך ראיון אישי.

פירוק ושיקום חברות ד"ר יעד רותם

כאשר חברה בע"מ נקלעת לקשיים פיננסיים, המדינה – באמצעות בית-המשפט – עשויה להתערב בתהליך התדרדרותה של החברה, וזאת על-מנת לנהל הליך לשיקום החברה ("הקפאת הליכים" או "פירוק זמני") או לפירוקה. בית-המשפט המנהל את ההליך מפעיל במסגרת זו סמכויות מרחיקות-לכת, אף שטרם הובהרו לאשורן המטרות הכלכליות והחברתיות שאליהן על בית-המשפט לשאוף. כך למשל, האם מותר להעדיף את טובת עובדי החברה המבוגרים, שקריסת החברה תקפח את מקור פרנסתם, על טובת הנושים? מטרת הקורס, המיועד לתלמידים המתעניינים במשפט מסחרי, היא להציג את עקרונות המחשבה המשפטית המאפיינים את התחום של פירוק ושיקום חברות, ולערוך דיון בבעיות המלוות הליכים אלו, אשר תכופות מייצרים עימות משפטי מרתק בין צדדים שעובר לקריסת החברה היו "רחוקים" זה מזה. במסגרת הקורס יידונו שאלות שהתעוררו לאחרונה במשפט הישראלי אגב קריסתן של חברות ישראליות שונות.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.

ציון מיטיב עד 5 נקודות בשיטת המבדקונים.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

פרשנות במשפט ד"ר רונית דוניץ-קידר

פרשנות היא הענקת משמעות לטקסט. במשפט יש לפרשנות תפקיד מרכזי, שכן הפרשן של הטקסט המשפטי מעניק לנומרה את משמעותה המעשית. כמו בתחומים אחרים, גם במשפט קיימות שיטות שונות של פרשנות, המחייבות, כל אחת על-פי דרכה, שימוש בכללים שונים של פרשנות. מטרת הקורס היא לעמוד על טיבן של שיטות פרשנות אלה, על מרכיביהן והנחות היסוד שלהן, ולבחון כיצד הן באות לידי יישום בענפים ובמוסדות שונים של המשפט.

הקורס מיועד להקנות לתלמידיו ידע והבנה בשאלות של פרשנות במשפט, יכולת איתור בעיות פרשנות

בטקסטים משפטיים, ומיומנות ניתוח תוך התאמה לעובדות המקרה. לקורס שלושה חלקים מרכזיים:

I - **מבוא לפרשנות במשפט:** בחלק זה של הקורס נעמוד על האופי המיוחד של הפרשנות בתחום המשפט, ונבחן כיצד הפרשנות במשפט שונה (ודומה) לפרשנות בתחומים אחרים. במסגרת זו נבחן את היחס המשולש בין יוצר הטקסט, הטקסט והפרשן, נדון בשאלות הנוגעות ללשון הטקסט ופרשנותו, בקונטקסט שבו פועל פרשן הטקסט המשפטי, ועוד.

II - **פרשנות חוקה וחקיקה:** בחלק זה של הקורס נעסוק בסוגיות המיוחדות הנוגעות לפרשנות חוקה (או חקיקת יסוד) וחקיקה רגילה. בהקשר זה נעמוד על סוגיות הנוגעות בשיקולים דמוקרטיים שונים בפרשנות חוקה וחקיקה, במתן ביטוי ל"רצון העם" בפרשנות דברי חקיקה, בהגשמת תכלית החקיקה, בפרשנות טקסטואלית של דבר החקיקה, בפרשנות עפ"י כוונת המחוקק (פרשנות לפי כוונת יוצר הטקסט) ועוד.

III - **פרשנות במשפט הפרטי:** בחלק זה של הקורס נעסוק בסוגיות המיוחדות הנוגעות לפרשנות טקסטים במשפט הפרטי, ונבחן כיצד משתנה יישומן של שיטות הפרשנות שנבחנו לעיל כאשר הטקסטים העומדים בפנינו הם טקסטים אזרחיים כמו חוזה או צוואה. בהקשר זה נדון בשאלות של רצון הצדדים, רצון אובייקטיבי מול רצון סובייקטיבי, תקנת הציבור ושיקולי צדק בפירוש טקסט מן המשפט האזרחי, ועוד.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.

עד 5 נקודות ציון מיטיב על השתתפות פעילה בכיתה.

קליניקה בנושא אחריות חברתית של תאגידים עו"ד עופר סיטבון

עד לאחרונה, החובה להגן על זכויות אדם הוטלה בעיקר על רשויות המדינה. בעידן הגלובליזציה, מפנים ארגוני זכויות האדם את מבטם יותר ויותר אל עבר התאגידים הרב-לאומיים הגדולים, וזאת בשל עוצמתם הכלכלית והפוליטית הגוברת. עקב כך, גוברים הקולות הקוראים להטיל על התאגידים אחריות לשמור לא רק על האינטרסים של בעלי המניות (shareholders), אלא גם על אלו של מחזיקי העניין (stakeholders) השונים - העובדים, הספקים, הצרכנים, הקהילה ואף הסביבה. אחד היכוחים המרכזיים הניטשים בהקשר זה הוא בשאלה, אם אחריות חברתית של תאגידים היא עניין וולונטארי גרידא, או שמא יש לו גם נפקויות משפטיות שונות. מכאן גם העניין הגובר שמגלים משפטנים בשאלות אלו.

הקליניקה תדון בדרכים השונות להטלת חובות חברתיות על תאגידים: מעשייה וולונטארית (שמבקריה רואים בה לא יותר מאשר תרגיל ביחסי ציבור), דרך הסדרה בדין הפנימי ועד אכיפה במישור הבינלאומי. הסטודנטים יתנסו בעבודה מעשית חדשנית בתחום, שתכלול פעילות ביקורתית כלפי חברות מסחריות – כמו גם שיתוף פעולה עמן לקידום מדיניות החברתית; הצטרפות להליכים משפטיים רלבנטיים (למשל, כ"דיד בית משפט"), ויזום תיקוני חקיקה ושינויי מדיניות, לשילוב תחום האחריות החברתית והסביבתית בתוך דיני התאגידים.

הקורס יחל בהשתלמות מרוכזת בת יומיים, שתיערך בשבוע שלפני פתיחת שנת הלימודים. במהלך השנה, הסטודנטים יידרשו לעבודה עצמית על התיקים שבטיפולם (כארבע שעות בשבוע); ישתתפו בשיעור שבועי, במסגרתו יילמדו הדינים הרלבנטיים, ייערך דיון בתיקים המתנהלים בקליניקה, ויתארחו מרצים מתחומים שונים; ישתתפו במפגשי הדרכה פרטניים ובספורים. עוד יידרשו הסטודנטים להשתתף בכנסים הנערכים בחטיבת זכויות האדם. להשלמה התיאורטית של נושאים אלה, **חובה על הסטודנטים להשתתף בקורס "מוסר ומסחר - אחריות חברתית של תאגידים" של ד"ר רונית דוניץ קידר**. ההשתתפות במפגשים, בשיעורים, בעבודה המעשית ובכל פעילויות הקליניקה – חובה.

הקבלה לקליניקה היא באמצעות ראיון. מספר המשתתפים מוגבל. תינתן עדיפות לתלמידי החטיבה המסחרית.

הערה: לא ניתן ללמוד יותר מ- 10 קורסים מעשיים, במהלך התואר.

קליניקה לזכויות בחינוך עו"ד סאני קלב

"לתקן את העולם, פירושו לתקן את החינוך" / יאנוש קורצ'אק.

מערכת החינוך היא המקום בו כל אדם מתחיל את דרכו בחיים. שם אנו רוכשים השכלה, קונים כלים להשתלב בחברה, ומפנימים את ערכיה. החינוך הוא לפיכך מכשיר רב עוצמה, שיש לו השפעה רבה על מערך זכויותיהם של אנשים. מערכת החינוך היא פריזמה שדרכה משתקפות רבות מן הבעיות הבוטעות ביותר בחברה הישראלית – פערים בין עשירים ועניים; הפליה דתית ועדתית; ושאלות בדבר היקף החובות של מדינה לאזרחיה.

היכרות עם מערכת החינוך בישראל מעלה סוגיות מדאגות – הפרות של הזכות לחינוך חינם, על ידי גביית תשלומי הורים מעל למותר; אי-קבלה לבית הספר על רקע מוצא עדתי; הפרטה הולכת וגוברת של מערכת החינוך; פרקטיקות מפלות כגון מיון בקבלה לבית הספר או הפנייה פסולה להקבצות; הקצאה לא שוויונית של משאבים; מחסור בכיתות לימוד, ועוד.

הקליניקה לזכויות בחינוך עוסקת בסוגיות אלה ובסוגיות נוספות, תוך דיון במדיניות החינוך הראויה, ובחינה ביקורתית של הפרקטיקות הקיימות במערכת החינוך.

הקליניקה תחל בהשתלמות מרוכזת בת יומיים, שתיערך בשבוע שלפני פתיחת שנת הלימודים. במהלך השנה, התלמידים יתנסו בעבודה משפטית מעשית מגוונת ומאתגרת בליווי ובהנחיה של עורך הדין (כארבע שעות בשבוע). התלמידים יטפלו בפניות העוסקות בזכויות בחינוך, לרבות בחינה משפטית של הסוגיה, פנייה לרשויות המתאימות ועתירה לבתי משפט. כמו כן יתנסו התלמידים במעורבות לשינוי מדיניות החינוך: בחינת הצעות חוק, כתיבת ניירות עמדה וכיוצא בזה.

התלמידים ישתתפו בשיעור שבועי, וכן בפגישות הדרכה פרטניות. בנוסף, תיידרש מהסטודנטים עבודה עצמית על התיקים שבטיפולם.

להשלמה תיאורטית של לימוד נושאים אלה, חובה על תלמידי הקליניקה להשתתף בקורס "הזכות לחינוך" המועבר בסמסטר א'.

הקבלה לקורס מותנה בראיון אישי, ולא במסגרת ההרשמה הרגילה. מספר המשתתפים מוגבל.

הערה: לא ניתן ללמוד יותר מ- 10 נ"ז קורסים מעשיים במהלך התואר.

קליניקה לשוויון ולזכויות אדם עו"ד דבי שדה

במדינת ישראל יש חקיקה ענפה, המגנה על זכויות אדם ואוסרת על אפליה. אלא שיש פער גדול בין החקיקה המתקדמת לבין האכיפה הלקויה. במסגרת הקליניקה, הסטודנטים יעמדו על בעיות שחוות קבוצות שונות באוכלוסייה (נשים, הומוסקסואלים, מזרחיים, ערבים, אנשים עם מוגבלות, אנשים מבוגרים ועוד), יתעמקו בחקיקה ובפסיקה הרלבנטיות, יכירו את הדרכים השונות להגנה על זכויות אדם, וייתנו סיוע משפטי לאנשים, שזכויותיהם הופרו. הסטודנטים יהיו שותפים להגשת תביעות אזרחיות ועתירות, לייזום הליכי חקיקה ועוד.

הקליניקה תחל בהשתלמות מרוכזת בת יומיים, שתיערך בשבוע שלפני פתיחת שנת הלימודים. במהלך השנה, הסטודנטים ישתתפו בשיעור שבועי, במסגרתו יילמדו הדינים הרלבנטיים, ייערך דיון בתיקים המתנהלים בקליניקה, ויתארו מרצים מתחומים שונים. בנוסף, הסטודנטים יידרשו לעבודה עצמית על התיקים שבטיפולם, יראיינו פונים, יכתבו כתבי טענות ויתלוו לעוה"ד לדיונים בבתי משפט (כארבע שעות בשבוע). עוד יידרשו הסטודנטים להשתתף בכנסים שונים הנערכים במרכז האקדמי.

להשלמת התיאורטית של הלימוד, חובה על תלמידי הקליניקה להשתתף בקורס "הזכות לשוויון והאיסור על אפליה" המועבר בסמסטר א'.

קיימת חובת נוכחות בפגישות השבועיות, בעבודה המעשית ובכל יתר פעילויות הקליניקה.

הקבלה לקליניקה היא באמצעות ראיון. מספר המשתתפים מוגבל.

הערה: לא ניתן ללמוד יותר מ- 10 נ"ז קורסים מעשיים, במהלך התואר.

קליניקה לשינוי סביבתי-חברתי עו"ד ערן צין

בשנים האחרונות נדמה, כי "המהפכה הירוקה" מצליחה יותר מאי פעם. הצלחה זו באה לידי ביטוי במישורים שונים, מפסטיבלים ואירועים ציבוריים (כגון: החשכת האורות לשעה, כחלק מהעלאת המודעות להתחממות כדור הארץ) ועד מדיניות ציבורית (כגון: הקלות מס על רכבים "ידידותיים" לסביבה). האם תמונת המצב המתוארת לעיל מהווה "חזון אחרית הימים" מבחינת חובבי איכות הסביבה? למרבה הצער, התשובה לכך היא לא בא' רבתי. אכן, ניתן להצביע על מגמת שיפור ברמת המודעות הציבורית לסוגיות סביבתיות. אלא שהעיקר עדיין נסתר מהעין: סוגיות סביבתיות הן, על פי רוב, תולדה של מערכת אינטרסים פוליטית-כלכלית רחבה ומורכבת. במסגרת פעילות הקליניקה יעסקו, אם כן, הסטודנטים בתיקים משפטיים שונים, במטרה רחב של נושאים, שהמטרה המשותפת לכולם – יצירת שינוי סביבתי-חברתי. כך למשל יעסקו הסטודנטים בפרויקטים הבאים:

1. סיוע לשכונות מוחלשות במאבקן נגד מפגעים סביבתיים ותברואתיים, כמו קווי מתח גבוה, נתיבי תחבורה ראשיים ואתרי פסולת, לרבות פנייה לערכאות המשפטיות הרלבנטיות;
2. סיוע פרטני לדרי רחוב, בצד קידום מדיניות כללית המעגנת את זכויותיהם;
3. הגברת השקיפות הציבורית בעניינים סביבתיים ובריאותיים, למשל: חקיקה שפותחת את ועדות התכנון בפני הציבור, ועתירה לסימון מוצרים שעברו הנדסה גנטית;
4. קידום חקיקה סביבתית, כמו גולציה של הרשאות הניתנות לזיהום נחלים;
5. ליווי משפטי של "הארגון לזכויות בדיוור" בעיגון מדיניות המגנה על מקבלי משכנתאות.

הקליניקה כוללת את הפעילויות הבאות:

- השתלמות בת יומיים, שתיערך לפני פתיחתה של שנת הלימודים.
- עבודה מעשית על תיקים משפטיים שונים, בהנחייתו של עורך הדין (כארבע שעות בשבוע). ההנחייה כוללת מפגשים פרטניים עם עורך הדין מדי שבוע.
- שיעור שבועי עם עורך הדין.
- השתתפות בפעילות החטיבה לזכויות אדם, לרבות סיורים, כנסים ועוד.

תלמידי הקליניקה חייבים להשתתף בקורס "משפט ומדיניות סביבתית" (פטורים מכך מי שלמדו בשנים קודמות את הקורס "דיני איכות הסביבה").

הציון בקורס יינתן על סמך העבודה המשפטית שיבצע הסטודנט/ית במהלך השנה, ועל סמך ההשתתפות במפגשים הפרטניים והאקדמיים.

הערה: לא ניתן ללמוד יותר מ- 10 נ"ז קורסים מעשיים, במהלך התואר.

קליניקה לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה השופטת רבקה מקייס ועו"ד אריה זגזג

הקליניקה בוחנת את תופעת האלימות במשפחה בחברה הישראלית ואת הדרכים למניעתה. הקורס משלב אלמנטים בין תחומיים של הכרות עם הגורמים לתופעה, היקפה ודרכי הטיפול וההתמודדות עימה. הקורס ישים דגש על הטיפול המשפטי, תוך בדיקת מעמדו במערך הטיפולי הכולל של המלחמה בתופעה, ובחינת כוחו ומגבלותיו. כמו כן יעסוק הקורס בסוגיות הקשורות לייצוג בהליכים בבית משפט לענייני משפחה. הקורס משלב עבודה מעשית במזכירות בית משפט לענייני משפחה עם קהל של פונים לא מיוצגים, לרבות סיוע בהוצאת צווי הגנה. בנוסף, סטודנטים ילוו את מנחה הקליניקה בניהול תיקים.

מתכונת הקורס:

- שיעור אחת לשבוע, הכולל דיון בנושאים האמורים, משוב על העבודה המעשית והשתתפות בכנסים של כלל החטיבה.
- עבודה במזכירות בית משפט לענייני משפחה ברמת גן ובאר שבע (על פי מספר הנרשמים) אחת לשבוע, במשך חמש שעות. העבודה המעשית תימשך עד ליציאה לפגרת בית משפט (15/07/10).
- מפגשים פרטניים של הסטודנטים עם מנחי הקורס.
- ליווי תיקים, שעניינם אלימות במשפחה, מתחילת ההליכים ועד לסיומם, כולל כתיבת כתבי בי-דין, עריכת הסכמים וליווי מנחה הקליניקה לדיונים בבית המשפט.
- עריכת תצפיות בדיונים משפטיים.
- סיורים לימודיים מחוץ למוסד.
- השתתפות בהשתלמות של שלושה ימים, שתיערך בשבוע שלפני פתיחת שנת הלימודים במרכז האקדמי, ומטרתה הכשרה בסיסית לעבודה בבימ"ש.
- הציון יינתן על סמך העבודה המשפטית שיבצע הסטודנט במהלך השנה.

מיועד לשנה ג' בלבד.

ההרשמה לקורס זה היא באמצעות ועדת קבלה ולא במסגרת ההרשמה הרגילה. מספר התלמידים מוגבל מאוד!

הערה: לא ניתן ללמוד יותר מ- 10 נ"ז קורסים מעשיים, במהלך התואר.

קליניקה לעריכת דין קהילתית עו"ד ברק לייזר ועו"ד שירלי אלף

מטרת הקליניקה היא להעניק לסטודנטים התנסות במתן סיוע משפטי ראשוני לאוכלוסיות מוחלשות, שבדרך כלל אינן נגישות למערכת המשפט. תוך כדי מתן הסיוע, יתנסו הסטודנטים המשתתפים בהתמודדות עם סוגיות משפטיות שונות, יגבשו דרכים אפשריות לפתרון וישמו את הפתרון הנבחר. כל אלה בליווי ובהנחייה צמודה של עורכי דין מנוסים בתחום.

הפעילות בקליניקה מחולקת לעבודה מעשית ושיעורים פרונטליים במרכז האקדמי.

העבודה המעשית מתבצעת בשעות הבוקר והצהריים במרכזי סיוע משפטי בקהילה, בדרך כלל בפריפריה או בשכונות מוחלשות, אחת לשבוע, ככל שניתן בסמיכות למקום מגוריו של הסטודנט. הסטודנט מקבל קהל, ובהנחיית עורכי הדין המנחים, מתנסה בכתיבת מכתבים, בקשות וכתבי בי-דין. כל סטודנט מחויב למשמרת בת כשעתיים בשבוע, טיפול בפניות המגיעות – במשך כשעתיים נוספות, ופגישה אישית עם עו"ד המנחה אחת לשבוע.

את העבודה המעשית מלווה **קורס שבועי במרכז האקדמי** במסגרתו יועברו הרצאות על ידי מומחים הן בענפי המשפט השונים המאפיינים אוכלוסיות מוחלשות: הוצאה לפועל, דיני משפחה, דיני עבודה, ביטוח לאומי, פנסיה, זכויות נשים וכדומה, והן בנושא שינוי חברתי: נארח גיבורי מאבקים ציבוריים, חברי כנסת, משפטנים מומחים בעתירות לבג"צ, יועצי לובי, יועצים משפטיים, יועצי תקשורת וכדומה.

הקורס יחל בהשתלמות פתיחה מרוכזת בת שלושה ימים, שתיערך בשבוע שלפני פתיחת שנת הלימודים במרכז האקדמי, שמטרתה לצייד את המשתתפים בכלים הבסיסיים לעבודה המעשית.

חלק מהשיעורים יוקדשו לליבון פניות, תיקים המתנהלים בערכאות השונות וקמפיינים המתנהלים בחטיבה. להשלמה תאורטית של לימוד נושאים אלה, **חובה על תלמידי הקליניקה להשתתף בקורס "עריכת דין קהילתית חברתית" המועבר בסמסטר א'.**

הנוכחות בשיעורים, ובכל יתר הפעילויות בקליניקה ובחטיבה - חובה.

להעמקת ההכרות של המשתתפים עם עולמם של הפונים, ישתתף כל סטודנט בדיון בבית משפט בו ייקח חלק פונה לא מיוצג. הציון יינתן על סמך העבודה המשפטית שיבצע הסטודנט במהלך השנה וההשתתפות בשיעורים. הקליניקה מיועדת לתלמידי שנה ג', ובמקרים מיוחדים - לתלמידי שנה ב'.

ההרשמה לקורס זה היא באמצעות ראיין, ולא במסגרת ההרשמה הרגילה. מספר התלמידים מוגבל מאוד!

הערה: לא ניתן ללמוד יותר מ- 10 נ"ז קורסים מעשיים במהלך התואר.

קרימינולוגיה: תיאוריה, מדיניות וביקורת ד"ר חגית לרנאו

הקורס נועד להקנות רקע בסיסי וכלי ניתוח להתמודדות עם שאלות הנוגעות לקשר בין תיאוריות בקרימינולוגיה לבין מדיניות ותגובה חברתית כלפי עבריינות וסטייה. במהלך הקורס נתמקד בארבעה מודלים תיאורטיים שונים לאפיון העבריינות וסיבותיה, החל מתקופת ההשכלה ועד היום (התיאוריה הקלאסית, תיאוריות פוזיטיביסטיות, תיאוריות סוציולוגיות ותיאוריית התיאור). המודלים השונים ייבחנו בהקשר היסטורי-חברתי-פוליטי ותוך התייחסות להשפעתם על מדיניות חברתית ועל מערכת אכיפת החוק.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.

ציון מיטיב עד 5 נקודות יינתן על סמך השתתפות תורמת בכיתה.

שיטת הבחינה: ספרים פתוחים.

הערה : לא ניתן ללמוד קורס זה בנוסף לקורס "תיאוריות בקרימינולוגיה - הגורמים לפשיעה".

תנאי קדם : אין.

הנוכחות בשעורים היא חובה.

ראיות מדעיות השופט ד"ר אחיקם סטולר

המדע מציע ידע וטכנולוגיה להגדרה ואכיפה של מערכות חוקים מסוימות, או להוכחה/סתירה של אירועים מסוימים. לפיכך, עורכי הדין מתמודדים מעשה יום ביומו, עם ראיות מדעיות המוגשות לבתי המשפט במשפטים פליליים ואזרחיים. לאור משקלן הסגולי של הראיות המדעיות, כוונת הקורס היא להקנות לסטודנט שאינו בעל רקע אקדמי במדעים, כלים בסיסיים שיכשירוהו להתמודד עם הראיה המדעית ועדות המומחה. מטרת הקורס להקנות לסטודנטים עקרונות ומונחי יסוד של השיטות המדעיות הנפוצות. הקורס יעסוק במגוון רחב של נושאים פליליים ואזרחיים כגון: עדות מומחה, זירת העבירה, סמים - אפיונים וזיהוי, שימוש בנשק חם, סימני כלים, הצתות ופיצוצים, טביעות אצבע וטביעות נעל, כלים מדעיים לחקר תאונות ואירועים, פולגרף, בדיקת רקמות וד.ג.א, בדיקת מסמכים, בדיקת אלכוהול וכד'. הקורס יעבר תוך שימוש בשקפים, במסגרתו יוקרנו סרטים להמחשת נושאי הלימוד וינתחו פסקי דין שבהם נעשה שימוש בראיות מדעיות. ביבליוגרפיה ותוכנית מפורטת של השיעורים תימסר לסטודנטים בתחילת הקורס. ההוראה בקורס מבוססת על דיון בקורתי בהשתתפות התלמידים.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.

נוכחות ב- 80% מהשיעורים לפחות הינה תנאי מקדמי לזכאות להבחן.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

תנאי קדם: לימוד הקורס "דיני ראיות" (אפשרי במקביל).

הנוכחות בשעורים היא חובה.

רכישות ומיזוגים עו"ד דורון אפיק

ג'נרל אלקטריק, מייקרוסופט, אמריקה אונליין הם תאגידי ענק. כולם התחילו כחברות קטנות? בהחלט כן - מייקרוסופט החלה מפעילות במחסן ביתו של ביל גייטס. תאגידי גדלים באמצעות מיזוג ורכישה, מיזוג או רכישה של חברות הן פעולות הכרחיות לשמירה על חוסן החברה ולפיתוחה. חברה אינה יכולה לגדול על פני 10 שנים כתוצאה מפעילותה שלה. לכן, כשקיימת פעילות משלימה אצל חברה אחרת, וכתוצאה ממיזוג עשויים שני הצדדים להרוויח (התאגיד החדש יספק יותר שירותים ליותר לקוחות וירוויח יותר) סביר כי תתבצע עסקה. עסקאות מיזוג או רכישה הן עסקאות מורכבות ומרתקות. לעסקאות אלו היבטים רבים הנוגעים בכל קצוות המשפט והעסקים: החל מדיני החוזים, עבודה, ניירות הערך, מסים, מקרקעין, חברות והגבלים עסקיים. בנוסף לכך, קיימות סוגיות עסקיות רבות, החל מנושא מצגים כספיים, ניוד עובדים, ניוד ספקים ולקוחות, ניהול החברה בתקופת הביניים, העברת שליטה מסודרת ועוד. עסקה מורכבת בדרך כלל משלושה שלבים עיקריים: בדיקת נאותות, משא ומתן וכתביבת מערך ההסכמים. מטרת הקורס היא לאפשר לסטודנט להבין את עסקאות המיזוג/רכישה הן מההיבט התיאורטי והן מההיבט הפרקטי ואת מהלך הקורס ילוו עסקאות ספציפיות על מנת לאפשר להתנסות בהיבט פרקטי זה. דגש מיוחד יינתן לחשיבות אומנות המשא ומתן והיצירתיות הנדרשת באדריכלות המשפטית של העסקה.

עורך דין דורון אפיק הינו השותף המנהל במשרד אפיק תורג'מן, בוגר הפקולטה למשפטים של אוניברסיטה העברית בירושלים, מוסמך לעריכת דין הן בישראל והן בניו יורק ומרצה מזה כעשר שנים לדיני מדינת ניו יורק. עו"ד אפיק מתמחה בהשקעות בינלאומיות, מיזמים משותפים, מיזוגים ורכישות, דיני תאגידיים והסכמים מסחריים, כמו גם במימון מובנה ועסקאות נגזרות מעבר לדלפק, נושא בו הוא נותן הרצאות אורח רבות.

דרישה מקדמית להשתתפות בקורס: ציון "עובר" בקורס בדיני חוזים. תינתן עדיפות לבוגרי תאגידיים או ללומדים דיני תאגידיים במקביל.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

יינתן בonus של עד 7 נקודות לתלמיד/ה אשר יתרום מהבנתו להרצאה.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

שינויים משפטיים במערכות הפנסיה בישראל : בין צדק חברתי ליעילות כלכלית עו"ד נאוה פינצ'וק אלכסנדר

מטרת הקורס להכיר את ההסדרים המשפטיים העיקריים לביטוח פנסיוני בדין הישראלי ולבחון את השפעתם של תהליכים חברתיים, כלכליים ופוליטיים על השינויים שנערכו בשני העשורים האחרונים במערכת הפנסיה. נפתח בדין על התפתחות ההכרה בזכות החברתית לביטחון פנסיוני במשפט המשווה, חשיבות הזכות לביטחון פנסיוני כמרכיב בשמירת כבוד האדם, והשתלבות הזכות לביטחון פנסיוני במודל הרווחה החברתית. נבחן את היקף ההכרה הקיימת בדין הישראלי לזכות לביטחון פנסיוני על פי יישומה בשיטת ביטוח פנסיוני הבנויה על שלושה רבדים: רובד סטטוטורי המעוגן בחוק הביטוח הלאומי, רובד חוזי הבנוי על הסכמי עבודה קיבוציים ורובד וולונטרי של ביטוח מסחרי. נכיר את מאפייני הפנסיה התעסוקתית בשוק העבודה הישראלי ונעמוד על ההבדלים המשפטיים בין פנסיה תקציבית המשולמת לעובדי ציבור מכוח חוק לפנסיה צוברת המוסדרת במערכת הסכמי עבודה קיבוציים. נסקור את התפתחות רעיון הפנסיה החברתית בדין הישראלי, הקשר בין פנסיה חברתית לעבודה מאורגנת ותפקידן של מערכות הפנסיה כסוכנים חברתיים המאפשרים חלוקת מחדש של הכנסה בין דורות. נעמוד על משמעות עיקרון השוויון בקרנות הפנסיה החברתית, ונדון במימד המגדרי של שוויון פנסיוני והשפעת אי השוויון בשוק העבודה על אי שוויון בפנסיה. נבחן את הגורמים הכלכליים, החברתיים והפוליטיים שהביאו להתערעותן של קרנות הפנסיה ההסתדרותיות ונבחן השפעת הרפורמות שנערכו במערכת הפנסיה הישראלית משנת 1995 ואילך על זכויות הפנסיה של עובדים בישראל. נעסוק במשמעות החוקתית של קביעת חובת פרישה מנדטורית, ונדון בהשפעת שחקנים ומוסדות חברתיים על קביעת גיל הפרישה מעבודה וחקיקת חוק גיל פרישה. לבסוף נבדוק את השאלה האם צו ההרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק מהווה שינוי מגמה וקבלת אחריות מצד המדינה לביטחון הפנסיוני של אזרחיה.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

שיקולי שופטים שפיטה ופוליטיקה ד"ר עידו פורת

הקורס ידון בהיבטים שונים של נושא השפיטה, בעיקר בתחום של זכויות האדם והמשפט החוקתי. החלק הראשון יעסוק בשיקולי השופטים, ובעיקר בשני סוגים עיקריים של הנמקות שיפוטיות – הנמקות שיפוטיות פורמליסטיות, והנמקות שיפוטיות פתוחות. במיוחד תיסקר ההנמקה השיפוטית של איזון אינטרסים ומידתיות שהיא רווחת בישראל ובאירופה ותונגד לשיטה הקטגורית יותר בארה"ב. בחלק השני יידונו הדרך שבה שופטים נבחרים, הדרך שבה שופטים מחליטים בהחלטות רוב, והקשרים בין שני אלו לבין פוליטיקה. לאחרונה היבטים אלו עלו לכותרות באמצעות הדיון בהרכב הוועדה למינוי שופטים, ובשאלות של עצמאות שיפוטית.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
ינתן ציון מיטיב בעבור השתתפות פעילה על סמך חומר הקריאה.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הנוכחות בשיעורים היא חובה.

תובענות ייצוגיות ד"ר שחר ולר

תובענה ייצוגית היא מכשיר משפטי מיוחד: בגדרה מאפשר בית-המשפט לאדם אחד לייצג קבוצה של אנשים, הגם שאותם אנשים לא נתנו את הסכמתם לכך. החוק מאפשר את הפרוצדורה המיוחדת הזו בדרך כלל כאשר תאגיד גדול המספק שירותים לציבור רחב גורם נזק לקבוצה גדולה של אנשים, אך הנזק של כל אחד מחברי קבוצה זו הינו קטן יחסית, עד שאין זה כדאי עבורו להגיש תביעה בנפרד נגד התאגיד. בשנת 2006 חוקק חוק שכל ענייני תובענות ייצוגיות. מאז חקיקת החוק הוגשה כמות גדולה מאוד של תובענות ייצוגיות. הקורס יעמוד על המאפיינים המיוחדים של התובענה הייצוגית ובכלל זה התנאים לאישורה והמגבלות המוטלות על הסדר פשרה בין הצדדים. ישולב בו ניתוח של הפסיקה תוך עמידה על חיי המעשה בתחום.

מרכיבי הציון הסופי:

100% בחינה סופית.

ע 5 נקודות מיטיב בגין השתתפות מועילה .

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

תיאוריה של דיני הנזיקין במשפט הישראלי ובמשפט העברי ד"ר אבישלום וסטרייך

תיאוריות שונות מתחרות אלו באלו במתן הסבר לדיני הנזיקין המודרניים. התיאוריות הללו ניצבות על ספקטרום רחב, החל מתיאוריות מוסריות, המושתתות על תפיסות כדוגמת הצדק המתקן, דרך תיאוריות תועלתניות כהרתעה ואחרות, וכלה בתיאוריות כלכליות מודרניות. תחרות זו איננה ייחודית למשפט המודרני, והיא קיימת גם בשיטות משפט אחרות, ובכללן במשפט העברי.

מטרת הקורס היא לעמת בין הבסיס התיאורטי של דיני הנזיקין במשפט העברי הקלאסי לבין תיאוריות מודרניות של דיני הנזיקין. במסגרת זאת, נדון במספר סוגיות במשפט העברי, מהן עולים מגוון של הסברים לדיני הנזיקין. הסוגיות תנותחנה בגישה ספרותית-היסטורית, ולאורן נעמוד על הבסיס התיאורטי של דיני הנזיקין במשפט העברי ועל התנאים לחיובו של המזיק במערכת משפטית זו. כך, למשל, נראה, כי לצד הדומיננטיות של תפיסה התולה את החיוב הנזיקי בעקרון האשמה קיימות גם גישות אחרות, המגיעות עד כדי הקבלה מעניינת עם תפיסות של אחריות מוחלטת בנות זמננו.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
עד 5 נקודות ציון מיטיב על השתתפות פעילה בהרצאות.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

תיאוריות בקרימינולוגיה – הגורמים לפשיעה ד"ר עודדה שטיינברג

הקורס יעסוק בהסברים שניתנו במהלך השנים לסטייה, פשיעה ועבריינות. נדון בתיאוריות הממקדות את הסיבות לתופעת הפשיעה בגורמים מולדים, תורשתיים, פיזיולוגיים, פסיכולוגיים, אקולוגיים, תרבותיים ואחרים, ובגישות המסבירות את התופעה בתגובה החברתית, במבנה החברתי ובקבוצות אינטרס וכוח. נתייחס גם להצעות השונות למדיניות חברתית הנגזרות ממודלים אלה וב"פתרון" המוצע על ידיהן לתופעה מורכבת זו.

במהלך הקורס נדון, בין השאר, בהגדרות ומושגים כמו סטטיסטיקה פלילית, טיפולוגיה של עבריינים, פיקוח חברתי, קורבנות וכיו"ב. הדיונים בקורס יתבססו על מחקרים רלוונטיים שנערכו בארץ ובעולם.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
המבחן כולל את החומר שנלמד בהרצאות ופריטי קריאה נבחרים.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.

הערה: לא ניתן ללמוד קורס זה בנוסף לקורס "קרימינולוגיה: תיאוריה, מדיניות וביקורת".

תנאי קדם: אין.

הנוכחות בשיעורים הינה חובה.

תקשורת המונים – היבטים חברתיים, תרבותיים, ערכיים ואתיים ד"ר יואב המר

בקורס זה נתבונן באמצעי התקשורת ובעבודתם של אנשי תקשורת מכמה זוויות. נבחן את הטענות של סוציולוגים של תקשורת ביחס להשפעות של התקשורת על החברה (כמו הטענה שהטלוויזיה הופכת אותנו לטפשים או הטענה שהאינטרנט גורם להתמעטות הקשרים החברתיים בין אנשים) ואת ההסברים החברתיים לתופעות תקשורתיות (כמו הסוציולוגיה של ייצור חדשות). נשאל מה צריכים להיות תפקידיה של התקשורת במדינה דמוקרטית. כדי לענות על כך נציג דעות שונות ביחס למהותה של דמוקרטיה. לאחר שנפרט מהם תפקידי התקשורת נבחן האם במצב הנוכחי התקשורת ממלאת תפקידים אלה. נצביע בעניין זה על ההשלכות שיש לעובדה שאמצעי התקשורת במדינות דמוקרטיות הם ברובם בבעלות פרטית ומונחים על-ידי הניסיון להרוויח. למשל, החשיבות של הרייטינג בקביעת תכנים או הכוח שיש למפרסמים לקבוע תכנים תקשורתיים בגלל העובדה שחלק נכבד מהכנסותיהם של אמצעי תקשורת מגיע מהמפרסמים. נבחן אילו אמצעים

משפטיים ניתן לנקוט כדי לפתור בעייתיות זו ולהביא לכך שאמצעי התקשורת ימלאו את תפקידיהם בצורה מוצלחת יותר. בבחינה זו נתמקד בחשש שאמצעים כאלה מגבילים את חופש העיתונות ואת חופש הביטוי. כמו-כן נבחן בקורס היבטים תרבותיים של התקשורת ההמונית, למשל ההשלכות שיש לחשיפה העצומה שלנו לפרסומות על עיצוב תרבות של צריכה ונהנתנות. לבסוף, נדון בסוגיות הקשורות בעבודת אנשי תקשורת, למשל האם האידיאל שלפיו עיתונאים צריכים לדווח באופן אובייקטיבי ניתן למימוש, האם מותר לעיתונאי לעבור על החוק על מנת לחשוף פרשיות שחיתות.

חובות הקורס: נוכחות בשני שלישי מהשיעורים.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינה סופית.
מיטיב בגין נוכחות והשתתפות.

שיטת הבחינה: ספרים סגורים.